ज्योतिर्मय

Online Journal of Literature....

साहित्याचे विद्यापीठ

❑ पुणे ❑ वर्ष १ ले ❑ अंक १०७ वा ❑ शुक्रवार दि.०६ जून २०२५ ❑ पाने ४ ❑ मूल्य : निशुल्क (खासगी वितरणासाठी)

विशेष लेख...

पर्यावरणाच्या रक्षणासाठी काय काय करता येईल !

– प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल

ज्योतिर्मय साहित्य

पर्यावरण संवर्धन हा आपल्या संस्कृतीचा एक भाग आहे, परंतु मानवाच्या स्वतःच्या स्वार्थासाठी नैसर्गिक संसाधनांचा वापर करण्याच्या प्रवृत्तीमुळे पर्यावरणीय संकटाचे एक नवीन आव्हान निर्माण झाले आहे. कोविड–१९ साथीच्या आजाराने आपल्याला स्वच्छ हवेचे मूल्य समजावून दिले आहे. पर्यावरण संवर्धनासाठी सामान्य जनतेचे सहकार्य आवश्यक बनले आहे. आज मानवांनी हरित मानसिकता विकसित करण्याची गरज आहे. पर्यावरणाचे रक्षण करण्यासाठी दैनंदिन कामांमध्ये प्लास्टिकचा वापर शक्य तितका कमी केला पाहिजे. घरातून बाहेर पडणाऱ्या टाकाऊ पदार्थांचे वेगवेगळ्या श्रेणींमध्ये विभाजन केले पाहिजे. शेतकऱ्यांनी सेंद्रिय शेती करावी. खते आणि कीटकनाशकांचा वापर शक्य तितका कमी करावा. प्रत्येक व्यक्तीने आपल्या सभोवतालच्या कुंड्यांमध्ये लहान रोपे लावावीत. कमी वीज, कमी पाणी, कमी गॅस वापरून कोणताही व्यक्ती पर्यावरण संवर्धनात महत्त्वाची भूमिका बजावू शकतो. प्रदूषण रोखण्यासाठी लाकडाचा वापर कमी करणे आवश्यक आहे, त्यासाठी विद्युत स्मशानभूमीचा वापर केला पाहिजे. नैसर्गिक संसाधनांचे संवर्धन करण्यासाठी कमी अंतरासाठी सायकली आणि जास्त अंतरासाठी सार्वजनिक वाहतुकीचा वापर करा. लहान प्रयत्न करूनही पर्यावरण निरोगी ठेवता येते.

वर्षभर प्रयत्न सुरू राहिले पाहिजेत

पर्यावरण प्रदूषण ही केवळ भारताचीच नाही तर संपूर्ण जगाची समस्या आहे. कारखान्यांमधून निघणारा काळा विषारी धूर हवा प्रदूषित करत आहे, तर उद्योगांमधून निघणारे घाणेरडे पाणी नद्यांमध्ये मिसळून पाणी विषारी बनवत आहे. आधुनिकतेच्या आंधळ्या शर्यतीत झाडे वेगाने तोडली जात आहेत, ज्यामुळे कधी कमी, कधी जास्त तर कधी पाऊस पडत नाही अशा अवकाळी पावसाचे प्रमाण वाढत आहे. गेल्या काही वर्षांत पर्यावरण संरक्षणासाठी सामूहिक प्रयत्न केले जात असले तरी, हे पुरेसे नाहीत. सर्वसामान्यांनी पर्यावरणपूरक गोष्टींचा वापर करावा, त्यांच्या घराभोवती झाडे लावावीत. पावसाचे पाणी जपले पाहिजे. नद्या आणि तलाव प्रदूषित होण्यापासून वाचवणे महत्वाचे आहे. असे प्रयत्न वर्षभर केले पाहिजेत.

पावसाळ्यात झाडे लावा :

पर्यावरणाचे रक्षण करण्यासाठी संतुलन राखणे ही सर्वात महत्त्वाची गोष्ट आहे. फ्रीजर, एसी आणि लाखो वाहने चालवली जात आहेत. यामुळे पर्यावरण आणि निसर्गात झपाट्याने बदल होत आहेत, ज्यामुळे नवीन आजार निर्माण होत आहेत. आपण निसर्गाचे जे नुकसान करत आहोत त्याची भरपाई करू शकत नाही. पावसाळ्याच्या आगमनाने, जर देशातील प्रत्येक नागरिकाने दरवर्षी एक झाड लावण्याचा आणि त्याचे संगोपन करण्याचा निर्णय घेतला तर पर्यावरण निश्चितच शुद्ध होऊ लागेल. याशिवाय, भूगर्भातील पाण्याची पातळी देखील काळजी घ्यावी लागेल. पाणी साठवणे हे एक महत्त्वाचे तंत्र आहे. पाण्याची पातळी राखण्यासाठी नद्या आणि लहान नाल्यांची काळजी घेणे महत्त्वाचे आहे. आपण ज्या प्रकारे निसर्गाचे शोषण करत आहोत, त्यामुळे पर्यावरणाचे खूप नुकसान झाले आहे. ते सुधारण्याकडे लक्ष दिले पाहिजे

लोक सहभाग :

पर्यावरण संरक्षण कार्यक्रमात सामान्य लोकांचा सहभाग तेव्हाच होऊ शकतो जेव्हा सामान्य लोकांमध्ये पर्यावरण संरक्षणाबद्दल जागरूकता निर्माण होईल. पर्यावरणाचे रक्षण करूनच जीवनाचे रक्षण करता येते. जर ही जाणीव सर्व मानवांमध्ये निर्माण झाली तर पर्यावरण रक्षणात सर्व सामान्य लोकांचे सहकार्य मिळू शकेल. पर्यावरण रक्षणासाठी स्थानिक पातळीवर छोटे छोटे कार्यक्रम आयोजित केले पाहिजेत, जसे की वृक्षारोपण मोहिमेअंतर्गत, प्रत्येक कुटुंबाने वृक्षारोपण आणि वृक्षारोपण करण्यासाठी वचनबद्ध असणे आवश्यक आहे. तसेच, स्वच्छता मोहिमेत सामान्य लोकांच्या सहभागाने पर्यावरणाचे रक्षण करता येते. सध्या केलेल्या या छोट्या प्रयत्नांमुळेच, भविष्यातील पिढीला भविष्यात पर्यावरणाचा फायदा घेता येईल आणि जर सामान्य लोकांचा सहभाग मिळाला नाही, पर्यावरण संरक्षण कार्यक्रम केवळ औपचारिकता बनून राहील

झाडे ही आपली पूंजी आहे. त्यांना वाचवा: प्रदूषणाविरुद्धच्या बदलाची लढाई तेव्हाच जिंकता येईल जेव्हा समाज त्याचे समर्थन करेल, सरकारांचे वर्तन पर्यावरणाप्रती सभ्य असेल. तसेच, पर्यावरणाचा विचार केला पाहिजे आणि राष्ट्रीय सुरक्षेचा मुद्दा म्हटले पाहिजे. झाडे ही आपली राजधानी आहेत आणि प्रत्येक देशभक्ताला प्रगतीच्या नावाखाली त्यांची लूट करणाऱ्यांविरुद्ध उभे राहावे लागेल. पर्यावरण संरक्षण ही केवळ भावनिक अस्वस्थता नाही. पर्यावरणाच्या मुद्द्यावर मौन बाळगणे अस्वीकार्य ठरेल. झाडे, पर्वत, नद्या, तलाव, प्राणी यांच्या मृत्युवरही आपण अश्रू ढाळत पर्यावरण संरक्षणाबाबत गंभीर असले पाहिजे. घरांमधून बाहेर पडणारा कचरा योग्य ठिकाणी पाठवा. पेट्रोल–डिझेलवर चालणाऱ्या वाहनांऐवजी ई–वाहने वापरा. शक्य तितकी सार्वजनिक वाहतूक वापरा. झाडे आणि वनस्पतींच्या अंदाधुंद कत्तलीला विरोध करा. पर्यावरणाचे शत्रू असलेल्या पॉलिथिन किंवा प्लास्टिकचा वापर करू नका आणि शक्य तितकी झाडे लावा.

पर्यावरण संरक्षण ही आपली जबाबदारी आहे

निसर्ग आणि पर्यावरणाचे रक्षण आणि संरक्षण करणे ही सामान्य लोकांचीही पहिली जबाबदारी आहे. पर्यावरण वाचवण्यासाठी, सर्वप्रथम आपल्याला पाण्याचे प्रदूषित होण्यापासून संरक्षण करावे लागेल. कारखाने, सांडपाणी आणि घरांच्या गटारांमधून बाहेर पडणारे पाणी नद्या आणि समुद्रात जाण्यापासून थांबवावे लागेल. जंगले नष्ट होण्यापासून वाचवावी लागतील आणि लोकांना झाडे लावण्यासाठी प्रेरित करावे लागेल. प्लास्टिकच्या वस्तू आणि पिशव्यांचा वापर थांबवावा लागेल. तुमच्या घरांभोवती घाणेरडे पाणी आणि घरांमधून बाहेर पडणारा कचरा उघड्यावर फेकू नका. तुमच्या घरातील जैविक कचऱ्यापासून तुम्ही कंपोस्ट बनवू शकता. तुमच्या गरजेनुसारच वीज वापरा. उघड्यावर शौचास जाऊ नका, सुलभ शौचालयांचा वापर करा. हवा आणि ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी, तुमच्या वाहनांची नियमित तपासणी करा आणि कमी अंतरावर प्रवास करण्यासाठी सायकलचा वापर करा. जास्तीत जास्त झाडे लावून तुम्ही पर्यावरणाचे रक्षण करण्यास मदत करू शकता.

श्रीमंत असो वा गरीब, निसर्ग आणि पर्यावरण हे सर्वांसाठी सारखेच महत्वाचे आहेत. पर्यावरण रक्षणासाठी सर्वात महत्वाची गोष्ट म्हणजे जागरूक असणे. आपण आपल्या कुटुंबाला आणि आपल्या सभोवतालच्या लोकांना जागरूक केले पाहिजे आणि पर्यावरणाचे महत्त्व समजून घेतले पाहिजे. सामान्य लोकांनी संसाधनांचा वापर मर्यादित केला पाहिजे आणि त्यांचा अविचारी वापर थांबवला पाहिजे. येणाऱ्या पिढीसाठी स्वच्छ पर्यावरण सुनिश्चित करण्यासाठी, अधिकाधिक झाडे लावली पाहिजेत. नवीन तलाव आणि पायऱ्या बांधल्या पाहिजेत, नद्या आणि नाले स्वच्छ ठेवले पाहिजेत.

विज पुरवणाऱ्या हातांनी दिले रक्तदान

महापारेषण परिमंडळाच्या वर्धापन दिनानिमित्त रक्तदान उपक्रमात २५९ कर्मचाऱ्यांनी दिले रक्त

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर – महापारेषण कंपनीच्या २० व्या वर्धापन दिनानिमित्त छत्रपती संभाजीनगर परिमंडळात एक अत्यंत प्रेरणादायी आणि समाजोपयोगी उपक्रम रक्तदान शिबिर यशस्वीपणे घेण्यात आले.

छत्रपती संभाजीनगरचे जिल्हाधिकारी दिलीप स्वामी यांनी एका बैठकीदरम्यान महापारेषणचे मुख्य अभियंता नसीर कादरी यांच्याकडे अशी खंत व्यक्त केली की जिल्ह्यामध्ये सध्या रक्ताचा तुटवडा जाणवत आहे. मुख्य अभियंता नसीर कादरी यांनी त्वरित कृती करत महापारेषणच्या २० व्या वर्धापन दिनाचे औचित्य साधून छत्रपती संभाजीनगर परिमंडलात रक्तदान शिबिरांचे आयोजन केले व या उपक्रमात जास्तीत जास्त अधिकारी व कर्मचारी यांना सहभागी होता यावे यासाठी मराठवाड्यातील आठही जिल्ह्यांमध्ये एकाच दिवशी रक्तदान शिबिरे ठेवण्यात आली.

या उपक्रमांतर्गत छत्रपती संभाजीनगर, जालना, परभणी, लातूर, बीड आणि नांदेड या ठिकाणी रक्तदान शिबिरे भरवण्यात आली. या यशस्वी आयोजनामागे मुख्य अभियंता नसीर कादरी आणि सहाय्यक महाव्यवस्थापक (मा.सं.) मंजुषा दुसाने यांचे कुशल मार्गदर्शन लाभले. तसेच लातूरचे प्रकाश जायभाये, नांदेडचे माधव सोनकांबळे, जालनाचे आदिनाथ भाले, बीडचे वासुदेव लबासे, परभणीचे श्रीनिवास तिडके या सर्व कार्यकारी अभियंत्यांच्या अथक परिश्रमामुळे एकाच दिवशी आठही ठिकाणी रक्तदान शिबिरांचे आयोजन शक्य झाले.

छत्रपती संभाजीनगर प्रशासकीय इमारतीत पार पडलेल्या शिबिरात अधीक्षक अभियंता रंगनाथ चव्हाण, अंजना ठक्कर आणि सहाय्यक महाव्यवस्थापक मंजुषा दुसाने यांनी स्वतः रक्तदान करून कर्मचाऱ्यांना रक्तदान करण्याची प्रेरणा दिली.

सदरील कार्यक्रमात अधीक्षक अभियंते रंगनाथ चव्हाण, संजीव कांबळे, संजीवकुमार सुरडकर, अंजना ठक्कर यांच्यासह तांत्रिक विभाग, मानव संसाधन विभाग, वित्त व लेखा विभागातील अधिकारी व कर्मचारी, कंत्राटी कर्मचारी, सुरक्षा कर्मचारी, जे.एस. डब्ल्यू सोलार, आयडिया इलेक्ट्रिकल्स इत्यादी सह मराठवाड्यातील अनेक मान्यवर अधिकारी आणि कर्मचारी उपस्थित होते. या उपक्रमाला सर्व स्तरातील कर्मचाऱ्यांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळाला आणि सुमारे २५९ कर्मचाऱ्यांनी रक्तदान केले.

या यशस्वी उपक्रमाबद्दल समाजाच्या विविध स्तरातून अभिनंदनाचा वर्षाव होत आहे. यावेळी बोलताना मुख्य अभियंता नसीर कादरी म्हणाले, ''महापारेषण ही अत्यावश्यक सेवा बजावणारी संस्था असली तरी येथे कार्यरत असलेले अधिकारी व कर्मचारी सामाजिक बांधिलकी जपत सतत समाजोपयोगी उपक्रम राबवत असतात. ''आजचे रक्तदान शिबिर हे त्याचेच ज्वलंत उदाहरण आहे. रक्त तयार करता येत नाही, ते फक्त दान करता येते; त्यामुळे प्रत्येकाने वेळोवेळी रक्तदान करून आपले सामाजिक कर्तव्य पार पाडावे,'' असे आवाहनही त्यांनी यावेळी केले.

महापारेषणच्या वर्धापन दिनी घेतलेला हा सामाजिक उपक्रम निश्चितच प्रेरणादायी ठरला असून, महापारेषण केवळ वीजपुरवठ्यापुरती मर्यादित न राहता समाजाशी जोडलेली जबाबदार संस्था म्हणूनही पुढे येत आहे, हे या रक्तदान मोहिमेतून अधोरेखित झाले आहे....

–नसीर कादरी,
मुख्य अभियंता अउदा प्रकल्प नि संवसु परिमंडळ,
छत्रपती संभाजीनगर

वृक्ष जगवा, माणूस जगेल- जिल्हाधिकारी दिलीप स्वामी

पर्यावरण दिनाचा मुहूर्त साधून जिल्हाभरात वृक्ष लागवडीस प्रारंभ

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर – शुद्ध हवा, शुद्ध पाणी जे जगण्यासाठी नितांत आवश्यक आहे. त्याकडे आपण दुर्लक्ष करीत आहोत. पैसा, प्रॉपर्टी, मालमत्ता आपल्या मुलांसाठी मागे ठेवतांना त्यांच्यासाठी शुद्ध हवा, पाणी यांचीही तरतूद करुन ठेवणे आवश्यक आहे. त्यासाठी वृक्ष लावा, वृक्ष जगवा म्हणजेच माणूस जगेल, अशा शब्दात जिल्हाधिकारी दिलीप स्वामी यांनी आज वृक्ष लागवडीसाठी आवाहन केले.

जागतिक पर्यावरण दिनानिमित्त आज जिल्ह्यात वृक्ष लागवड अभियानाचा प्रारंभ करण्यात आला. जटवाडा, रहाळ पट्टीतांडा येथे वृक्ष लागवडीचा प्रारंभ करण्यात आला. त्यासोबतच जिल्ह्यातील प्रत्येक ग्रामपंचायतीत व शहर हद्दीतही वृक्ष लागवडीस सुरुवात करण्यात आली. जटवाडा रहाळ पट्टीतांडा येथे वन विभाग, १३६ इको बटालियन यांच्यावतीने ३१ हजार वृक्ष लागवड करण्यात आली. या उपक्रमात गायत्री परिवार, केंद्रीय औद्योगिक सुरक्षा बल, एनसीसी इ. सहभागी झाले होते. सरपंच छाया चव्हाण, उपवनसंरक्षक सुवर्णा माने, कर्नल निर्देश साहा, लेफ्ट. कर्नल अमित प्रभू, मेजर अनिरुद्ध काळे, मेजर प्रमोद बहिरथ, सुभेदार मेजर चंद्रमा सिंग, सुभेदार विष्णू बढिया, नायब सुभेदार देवकर, तहसिलदार रमेश मुनलोड आदी उपस्थित होते.

जिल्हाधिकारी दिलीप स्वामी यांच्या हस्ते वृक्ष लागवडीचा प्रारंभ करण्यात आला. वन विभागाने उपलब्ध करुन दिलेल्या क्षेत्रावर इको बटालियन तर्फे ३ लाख वृक्ष लागवड करण्यात येत असून त्याचा शुभारंभ आज करण्यात आला. पहिल्या दिवशी ३१ हजार वृक्ष लागवड करण्यात आली, अशी माहिती यावेळी देण्यात आली. येथे घनवन पद्धतीने वृक्ष लागवड करण्यात येत आहे.

यासोबतच जिल्ह्यातील प्रत्येक ग्रामपंचायतीने १०० तर नगरपालिका, नगर पंचायत यांनी २०० वृक्ष लागवड करुन ते जगविण्याचे उद्दिष्ट जिल्हा प्रशासनाने दिले आहे. त्याचाही प्रारंभ आज करण्यात आला. त्यासाठी वृक्ष दिंडी काढून जनजागृतीही करण्यात आली.

सिंगल यूज प्लास्टिक वापरास नकार, हाच पर्यावरण संवर्धनाला होकार-मुख्यमंत्री

ज्योतिर्मय साहित्य

मुंबई – वातावरण बदलामुळे होणारी हानी पर्यावरण संवर्धनातून निश्चितच टाळता येणार आहे. पर्यावरणाचा सर्वात मोठा शत्रू प्लास्टिक असून 'सिंगल यूज प्लास्टिक' वापरास नकार, हाच पर्यावरण संवर्धनाला होकार असल्याचे उद्गार मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी काढले. यावर्षी शासनाच्यावतीने १० कोटी वृक्ष लागवड मोहिमेत सर्वांनी सहभाग घेत पर्यावरण संवर्धनात आपले योगदान द्यावे, असे आवाहनही त्यांनी केले. भामला फाऊंडेशन आणि मुंबई महापालिका यांच्या संयुक्त विद्यमाने वांद्रे येथे जागतिक पर्यावरण दिनानिमित्त वातावरण बदलावर जागतिक प्रचार मोहिमेचा शुभारंभ मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या हस्ते अँम्फी थिएटर येथे आयोजित कार्यक्रमात करण्यात आला. कार्यक्रमास गोवा राज्याचे परिवहन मंत्री मौविन गोडिन्हो, मुंबई महापालिका सहआयुक्त दिनेश पल्लेवाड, भामला फाउंडेशनचे आसिफ भामला, अभिनेत्री रवीना टंडन, गोदरेज कंपनीचे नादिर गोदरेज, गीतकार स्वानंद किरकिरे उपस्थित होते. मुख्यमंत्री श्री. देवेंद्र फडणवीस म्हणाले, कमीत कमी प्लास्टिक वापरून पर्यावरणाची होणारी हानी टाळावी. आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या सहकार्याने विघटनकारी प्लास्टिक निर्माण करणे शक्य आहे. प्लास्टिकला पर्याय अशा विघटनकारी प्लास्टिक निर्मिती करावी. राज्यात राबविण्यात येणाऱ्या वृक्षलागवड मोहिमेत केवळ वृक्ष लागवड करण्यात येणार नसून वृक्ष जिवंत ठेवण्यासाठी आवश्यक उपाययोजना कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या सहकार्याने करण्यात येणार आहे. या मोहिमेत वृक्षांचे संवर्धनही करण्यात येईल. देशातील सर्वात मोठे सांडपाणी प्रक्रियेचे जाळे मुंबईत तयार करण्यात येत असून भविष्यात मुंबईतील समुद्रात जाणारे संपूर्ण सांडपाणी प्रक्रिया केलेले असणार आहे. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांचे २०३० पर्यंत नेट झिरो चे उद्दिष्ट आहे. देशाच्या एकूण ऊर्जे गरजेपैकी ५० टक्के ऊर्जा पारंपरिक ऊर्जा स्त्रोतांकडून मिळविण्याचा मानसही आहे. यामध्ये महाराष्ट्र पुढे असून राज्याने २०२६ पर्यंत कृषी क्षेत्राची १६ हजार मेगावॉट ऊर्जा गरज सौर ऊर्जेपासून भागविण्यासाठी काम सुरू केले आहे. राज्यातील महानगरांमधील संपूर्ण सार्वजनिक परिवहन सेवा ग्रीन ऊर्जेवर आणण्यात येत आहे. मुंबईत याची सुरुवातही करण्यात आली आहे. तसेच मुंबई शहरातील संपूर्ण परिवहन सेवेचे तिकीट 'सिंगल' तत्वावर आणण्यात येत आहे, असेही मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यावेळी म्हणाले.

एनसीसी युनिटची भव्य कामगिरी १० पदकांची कमाई

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर – श्रीयश अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या एनसीसी युनिटच्या कॅडेट्सनी बारवले कॉलेज, जालना येथे आयोजित दहा दिवसीय केंद्रीय वार्षिक प्रशिक्षण शिबिरामध्ये भव्य यश संपादन केले आहे. या शिबिरात एकूण ५०३ एनसीसी कॅडेट्स विविध महाविद्यालयांमधून सहभागी झाले होते, त्यात श्रीयश अभियांत्रिकीच्या कॅडेट्सनी एकूण १० पदके (७ सुवर्ण, २ रौप्य व १ कांस्य) मिळवून सर्व महाविद्यालयांमध्ये सर्वाधिक पदकांची कमाई केली आहे.

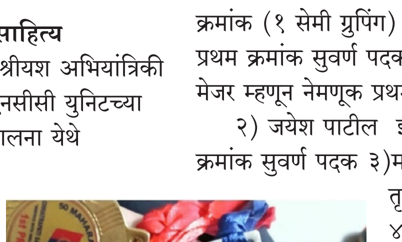

सदर पदकांचे वितरण ५० महाराष्ट्र बटालियनचे कमांडिंग ऑफिसर कर्नल बी.पी.एस. ठाकूर यांच्या हस्ते करण्यात आले.

विजेते कॅडेट पुढीलप्रमाणे: १)सत्यम राजपूत ड्रिल द्वितीय क्रमांक रौप्य पदक, (फायरींग) प्रथम क्रमांक (१ सेमी ग्रुपिंग) सुवर्ण पदक, गटचर्चा प्रथम क्रमांक सुवर्ण पदक, बटालियन हवालदार मेजर म्हणून नेमणूक प्रथम क्रमांक सुवर्ण पदक

२) जयेश पाटील इन्चार्ज अपॉइंटमेंट प्रथम क्रमांक सुवर्ण पदक ३)मधुकर पांडव फायरींग तृतीय क्रमांक कांस्य पदक ४)शितल तिजारे अँकरिंग प्रथम क्रमांक सुवर्ण पदक, भाषण प्रथम क्रमांक सुवर्ण पदक, गटचर्चा द्वितीय क्रमांक रौप्य पदक. ५) अमृता गायकवाड वैद्यकीय सेवांमध्ये सर्वोत्कृष्ट कॅडेट प्रथम क्रमांक सुवर्ण पद

या उल्लेखनीय यशाबद्दल श्रीयश प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष बसवराज मंगरुळे यांनी विद्यार्थी, कॉलेजचे प्राचार्य, एनसीसी ऑफिसर, सर्व विभागप्रमुख व संबंधित शिक्षकवृंदांचे मन:पूर्वक अभिनंदन केले. सदर यश हे महाविद्यालयातील एनसीसी विभागाच्या सातत्यपूर्ण मार्गदर्शनाचे व कॅडेटांच्या कष्टाचे फळ आहे.

LEARN FROM THE MASTERS
Pioneer in Design Education
in Marathwada Region

CELEBRATING 30 YEARS IN EDUCATION FIELD

Admissions open for Career oriented
Diploma courses in Design

Batchs starts from 1 July

GARMENT CONSTRUCTION & DESIGNING

INTERIOR DESIGN
With CAD & 3D

IFMAA (Since 1995)
institute of fashion, media & allied arts

Plot No.12, Sanmitra Colony, Behind Tapadiya Natyamandir, Chatrapati Sambhajinagar
Phone 9822844669,9834469704,9881244669,7588537474. www.ifmaa.com

– विद्यावाचस्पती विद्यानंद
Mobile: +917709612655
Email: vidyavachaspati.vidyanand@gmail.com

आनंदी पहाट...

व्यक्तीची ओळख तिच्या विचारांवरून होते

ज्योतिर्मय साहित्य

आपल्या मनाच्या स्वास्थ्यासाठी तसा अभ्यासपूर्वक विचार होणे आवश्यक असते. त्यासाठी एक हक्काचे ठिकाण म्हणजे आपले घर. घर केवळ चार भिंतीचे नसते, घराचे घरपण आपण मिळवायचे असते, त्या घरात मनाला रमवायचे असते. आपल्याच घरात रोज नवे काहीतरी आजमावायचे असते. मनाला रमवण्यासाठी आणि नवे आजमावण्यासाठी आपल्याच अंतर्मनाचा मानसशास्त्रीय दृष्टीकोनातून अभ्यासपूर्वक विचार करावा लागतो.

आपल्याला दैनंदिन जीवनात निरनिराळे अनुभव येत असतात, ज्यामुळे आपली मानसिकता बदलत असते. या बदलत जाणाऱ्या मानसिकतेच्या अनुशंगाने सकारात्मक विचार करण्याची जरुरी असते. अनेकदा आपले मन जुने सोडायला, विसरायला तयार नसते, तसेच ते नव्याची नवलाई देखील अनुभवू पाहत असते. खरे तर, इथेच आपल्यातील निवड कौशल्याचे कसब दिसून येत असते. आपले अंतर्मन सौदर्याच्या संकल्पनांना नवी दिशा मिळवून देण्याच्या प्रयत्नात असते. नवे काहीतरी हवे असे म्हणणारे एक मन एका दिशेने, तर जुने ते सोने म्हणणारे दुसरे मन त्याच्या अगदी विरुद्ध दिशेने विचार करत असते. असे जरी असले तरीही, प्रयोगशील मनाला नावीन्याची अनुभूति हवी असते, मग ते नव्याचाच अंगीकार करते.

अगदी प्राचीन काळापासून आपण स्वतःच्या विचारांचा आणि स्वतःच्या कीर्तीचा प्रसार करण्यासाठी विविध माध्यमांचा उपयोग करत आलो आहोत. प्रत्येक व्यक्तीच्या व्यक्तिमत्वाची ओळख ही त्या त्या व्यक्तीच्या विचारांवरूनच होत असते. हयातीत आणि नंतर सुद्धा विचारच शिल्लक राहतात. कायम विचारांची भूक असलेली माणसे विचारवंतांच्याच शोधात असतात. भेटणे, बोलणे, संपर्क करणे हे फक्त प्ररंभापुरते निमित्तच ठरत असते. आयुष्याच्या प्रवासात सोबत हवी असते, ती विचारांचीच.

पर्यावरणाचे सदिच्छा दूत

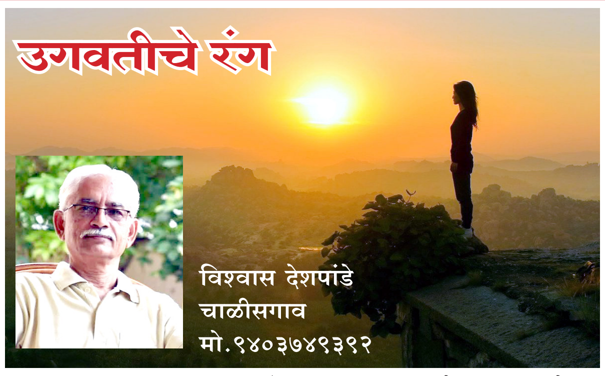

ज्योतिर्मय साहित्य

तुम्हाला का जगायचं हे जर कळले तर कसे जगायचं या प्रश्नाचे उत्तर आपोआप मिळत जाते. आणि जीवनाचं हे ध्येय ज्याला कळलं तो आपलं जीवन समृद्ध तर करतोच, पण इतरांचंही जीवन समृद्ध करण्यासाठी हातभार लावतो. अशाच एका ऋषितुल्य दाम्पत्याचा परिचय आज आपल्याला करून द्यायचा ठरवला आहे. त्यांचं नाव आहे दिलीप कुलकर्णी आणि डॉ सौ पौर्णिमा कुलकर्णी. एकमेकांना सर्वच बाबतीत अनुरूप आणि साथ देणारी ही जोडी. हे दोघंही पर्यावरणाचे सदिच्छा दूत आहेत असं म्हटलं तर अजिबात अतिशयोक्ती होणार नाही. साधी राहणी आणि उच्च विचारसरणी याचं मूर्तीमंत उदाहरण म्हणजे दिलीपदादा आणि पौर्णिमाताई. या दोघांची यु ट्यूबवरील वेध या सदरात डॉ आनंद नाडकर्णी यांनी घेतलेली मुलाखत मी पाहिली आणि त्यांची जीवनशैली, साधेपणा पाहून मी आश्चर्यचकित झालो. मग मी आंतरजालावरून आणखी माहिती घेतली. तीच साररूपाने तुमच्यापुढे ठेवतो आहे.

दिलीप कुलकर्णी म्हणजे एक मनमोकळा माणूस चेहऱ्यावर हास्य. मुक्तपणे वाढेल तशी वाढू दिलेली दाढी. अंगावर इस्तरी न केलेले परंतु स्वच्छ असे सुती कपडे. तेवढेच साधं स्वच्छ आणि पारदर्शक असं हे व्यक्तिमत्व ! आधी ते पुण्यात टेल्कोमध्ये इंजिनिअर म्हणून कार्यरत होते. पण लवकरच त्यांच्या लक्षात आलं की आपण ही नोकरी फार काळ करू शकत नाही कारण आपण जीवन जगण्यासाठी जी तत्त्वं मनाशी ठरवली आहेत, ती यामुळे साध्य करता येणार नाही. सुखवस्तू आणि आरामदायी जीवनशैली प्रदान करणाऱ्या नोकरीमुळे येणारा सुखवस्तूपणा त्यांनी येऊ दिला नाही. किंबहुना तसे जगणे त्यांना मान्यच नव्हते. म्हणून त्यांनी उत्तम पगार आणि प्रतिष्ठा देणारी ही नोकरी सोडली आणि कन्याकुमारीच्या स्वामी विवेकानंद केंद्राशी स्वतःला जोडून घेतलं. काही वर्षे हे काम त्यांनी केलं. त्याबरोबरच ग्राहक चळवळ, ग्रामायन यासाठी काम करायला सुरुवात केली. काही काळ विवेक विचार या नियतकालिकाचं संपादन केलं. याच काळात त्यांची पौर्णिमाताईशी ओळख झाली. पौर्णिमाताई या आयुर्वेदाच्या पदवीधर. दोघांचेही विचार आयुर्वेदाला आणि पर्यावरणाला पूरक असे होते. दोघांचे सूर जुळले आणि दोघांनी लग्न करून एकत्र आपल्या ध्येयासाठी कार्य करायचे ठरवले.

(क्रमशः)

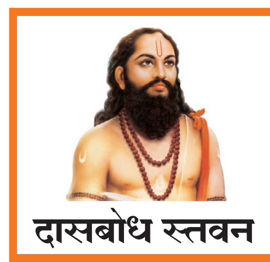

उज्वला धर्माधिकारी,
पुणे, मो. ७५८८२ ३५६४६

नवविधा भक्ति

बोलणे तर्कसंगत असावे शेवटी किर्तनकार माणूस आहे एखादा अधिक ऊणा शब्द बाहेर पडला तर भगवंताची क्षमा मागून विवेचन पुढे चालू ठेवावे. वेदांचा अभ्यास करावा ऋषी मुनी, थोर महात्म्ये, संतांच्या वाक्यावर भरोसा ठेऊन ऊपासना करावी. आपली गुरूपरंपरा मोठ्या निश्चयाने टिकवून धरावी. वैराग्याचे रक्षण करावे. आत्मज्ञानाच्या लक्षणांचा अभ्यास करावा. अतिशय सावध, व विवेकशील असावे. ज्या बोलण्याने संशय ऊत्पन्न होईल समाधान बिघडेल, नितीज्ञाय पायदळी तुडवला जाईल असे काहीसुद्धा किर्तनात बोलू नये. अद्वैताचे विवेचन आणि प्रामाणिक प्रतिपादन यांस निरूपण म्हणतात.

हरिदासाने सगुणाचे महत्त्व सांभाळून कायम ठेऊन निर्गुणाचे प्रतिपादन करावे. किर्तनकार अनुभवाने, विद्येने, विचाराने, व्यासंगाने स्वानुभव संपन्न असला पाहिजे.

किर्तनभक्ति ने काय साध्य होते.

किर्तनभक्ति ने पापे करण्याचा मोह होत नाही. भगवंताशी एकरूप होता येते. ऊत्तम गति प्राप्त होते. किर्तनभक्ति ने तो शीलवान चारित्र्यवान, धार्मिक बनतो.

किर्तनाने वाणी पवित्र होते. एकाग्रता साधली जाते.

तर मंडळी मला जेवढं सुचलं तसं किर्तनकाराचं वर्णन करायचा अल्पसा प्रयत्न केला आहे मी सुरवातीला च म्हणाले आहे की ब्रम्हदेवाचा पुत्र नारद हा पहिला किर्तनकार आहे. तो नारायण आहे. अशा या परमात्मा चे वर्णन करत असताना सारी तिर्थे व जगदात्मा ईश्वर यांचे वर्णन करत असताना माझ्या कडून अनवधानाने काही चूक झाली तर परमात्म्याला शरण जाते व

त्याच्या पायाशी नतमस्तक होऊन हा किर्तन भजन निरूपणनाम समास दुसरा समाप्त करते.

श्रीराम जय राम जय जय राम

जय जय रघूवीर समर्थ

अकर्तेपणाने नाम घ्यावे.

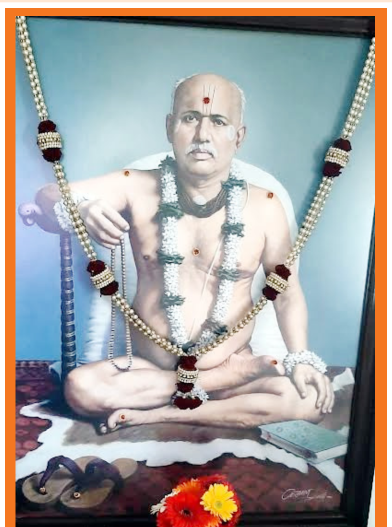

श्री ब्रह्मचैतन्य गोंदवलेकर महाराज

ज्योतिर्मय साहित्य

काही न करणे, आपण काही करीत आहो किंवा आपल्याला करावयाचे आहे असे न वाटणे, हाच परमार्थ. पण स्वस्थ बसायला लावणे ही तुरूंगात मोठी शिक्षा समजतात. देहाने, मनाने, एकसारखी चळवळ करण्याची आपल्याला सवय लागली आहे. देहाला स्वस्थ बसायला लावणे कठीण, मनाला स्वस्थ बसायला लावणे त्यापेक्षा कठीण, आणि देह कर्म करीत असताना मनाला स्वस्थ बसविणे हे अत्यंत कठीण. मनाला खरे म्हटले तर स्वास्थ्य हवे. पण ते मिळविण्याकरता साधन करणे, म्हणजे प्रयत्न करणे, जरूर आहे. मनाचे स्वास्थ्य बिघडायला कारणे काय ती पाहू. पहिले, आपल्या इच्छेविरूद्ध गोष्ट होणे; दुसरे, आपल्या बऱ्यावाईट कर्मांची आठवण होणे; आणि तिसरे, उद्याची काळजी करणे. जो तो आपल्या इच्छेप्रमाणे व्हावे असे म्हणणार; सर्वजण तुमच्याच इच्छेप्रमाणे कसे चालतील ? तुमच्या इच्छेविरूद्ध गोष्टी होणारच. तेव्हा स्वास्थ्य बिघडू न द्यायला, आपली इच्छाच नाहीशी करावी. कोणतीही वस्तू मिळावी ही बुद्धी नाही ठेवू. हाव सोडावी. लोकांची आस सोडावी. अभिमान सोडून कर्म करीत राहावे. प्रयत्न करून यश आले नाही म्हणजे दुःख होते, स्वास्थ्य बिघडते; मी केलेच नाही म्हटले म्हणजे कुठले दुःख ? प्रयत्न करून जे काही होते ते रामाच्या इच्छेने झाले म्हणावे. प्रत्येक गोष्ट रामाने केली म्हणणे म्हणजे भगवंताच्या अखंड अनुसंधानात राहणे. हे साधण्यासाठी अखंड नामस्मरण करावे. जे झाले, जे होते आहे, आणि जे होईल, ते भगवंताचेच आपल्या हिताकरिता करणे आहे. आपण कर्ते नाही, असे मानणे, याला अखंड भगवन्नामस्मरण पाहिजे. सारांश, जे जे काही झाले, ते ते भगवंतानेच आपल्या हिताकरिता केले. उद्याची काळजी भगवंतालाच आहे. त्याला काय योग्य वाटेल ते तो करील. म्हणून, झाल्याची म्हणजे कालची आठवण करू नये, होणाऱ्याची म्हणजे उद्याची काळजी करू नये, आणि चालू क्षण वाया जाऊ देऊ नये, नामस्मरणात राहावे. सगळ्या प्रपंचात खरी विश्रांती असेल तर ती नामस्मरणातच आहे.

आहे त्या परिस्थितीत समाधान नसणे हा जो देहबुद्धीचा स्वभाव तो आपण सगळीकडे लावतो. सर्व गोष्टींचे ज्ञान होत नाही तोपर्यंत आपण काही करणार नाही, असे आपण म्हणतो; सर्व गोष्टींचे ज्ञान मरेपर्यंत आपल्याला होत नाही, आणि आपण काही करीत नाही ! देहबुद्धी आपल्याला भगवंताचा विसर पाडते. या देहबुद्धीवर आपण नामाच्या मंत्राचे पाणी शिंपडू या म्हणजे तिची वाढ होणार नाही.

मन परमेश्वराच्या ठिकाणी स्थिर करावे आणि देहाने प्रपंचाच्या गोष्टी कराव्यात.

***

महात्म्यांचा अविर्भाव

ज्योतिर्मय साहित्य

बऱ्याचदा अपुरी माहिती असणे, अहंकार फोफावलेल्या असणे, भक्तीचा अभाव आणि विकारांचा प्रभाव या मुळे या अति विशिष्ठ देवतांचा आपल्या कडून अनादर होतो, उपमर्द होतो हे ध्यानी घेऊन त्यांची अनन्य भावाने क्षमा याचना करून श्री कृष्ण व श्री राधा राणी यांच्या विमल चरणावर शरणागत भावाने कोटी कोटी वेळा वंदन करूयात.

जय जय श्री राधे,जय कुंज विहारी !

गो लोक सुंदरी, भगवती, महामाया श्री राधा राणी यांच्या सेवे साठी त्यांच्या अष्ट सख्या या भूतलावर अवतीर्ण झाल्या होत्या त्यांची चरित्रे आपण पाहत आहोत. अष्ट सखी पैकी दुसरी सखी विशाखा राणी हिचे चरित्र आज आपण पाहूयात.

विशाखा: विशाखा ही श्री राधा व कृष्ण या युगला सेवेत सदैव तत्पर असणारी सखी होती. राधा राणीला वस्त्र आणि अलंकार देणे, त्याची निवड करणे, आणि उतरलेली वस्त्रे व्यवस्थित ठेवणे, ही कामे विशाखा करीत असे. विशाखाच्या वडिलांचे नाव पवन आणि आईचे नाव वहीका होते. सुगंधी द्रव्याचे युगल जोडीस उत्तम उत्तम चंदन लेप लावणे,त्यांचे सन्निध धूप लावणे, सुगंधी द्रव्य यांचे लेप लावणे ही कामे ती करी. राधा राणी साठी सुंदर मेहंदी चे नक्षीकाम काढणे हे तिचे काम होते. ही राधा राणीस हिताच्या गोष्टी सांगे,ही अत्यंत बुद्धिमान अशी विशाखा होती. विजे सारखी चमकणारी लख लखित अशी तिची अंग कांती होती. एकदा श्रीकृष्णाची मुरली धून वाजत असताना राधा काजळ घालत होती. एकाच डोळ्यात काजळ रेखल्यावर तिला रहावले नाही आणि ती कृष्णाकडे धावत गेली. भगवान श्रीकृष्णाने पाहिले की राधा फक्त एकाच डोळ्यात काजळ रेखून आली आहे. त्यांनी आपली अंगठी एका दगडावर घासली आणि ते काजळ राधेच्या दुसऱ्या डोळ्यात घातले. डोळ्यात अंजन घातले म्हणून या गावाचे नाव अंजनौक असे पडले. हेच विशाखाचे गाव आहे. विशाखाचे वय हे राधे एवढेच होते. आजही तिच्या गावी विशाखा या सखीचे मंदिर बांधले आहे. विशाखा हीच कलियुगात स्वामी हरिराम व्यास या नावाने अवतरीत झाली.

विनम्र भाव, प्रभूचे अक्षुन्न स्मरण, निर्याचक भक्ती आणि समर्पण या भावांनी या सख्या सर्वोच्च स्थान प्राप्त करू शकल्या.

आपल्या सारख्या लोकांना त्यांच्या चरित्रातून योग्य ते मार्गदर्शन मिळो ही युगल चरणी विनम्र प्रार्थना!

राधे राधे!

परममंगल महालक्ष्मी श्री राधेची तिसऱ्या क्रमांकाची सखी चित्रा राणी हिच्या विषयी आज आपण अधिक माहिती घेऊ.

३) चित्रा: चित्राही युगल जोडीच्या भक्तीत आकंठ बुडलेली अशी सखी होती.

हिला पिवळे वस्त्र नेसायला खूप आवडायचे. राधा रानी आणि भगवान श्रीकृष्ण यांना फळे ,शरबत देणे, त्यांची सेवा करणे. युगल जोडीचा शृंगार करणे, ही कामे ती करायची. भगवती स्वरूपा चित्रा या सखीचा रंग केशरा सारखा होता.ही ब्रह्मांचल पर्वतावर चीतोली या गावी राहायची. तिच्यात करुणा भाव हा अत्यंत ओतप्रोत पणे भरलेला होता.ती अतिशय बुद्धिमान होती आणि ती सांकेतिक भाषा तज्ञ होती .तिला विविध भाषेचे ज्ञान होते. चित्राच्या आईचे नाव कारसिका आणि वडील कटुरा होते. चित्रा ही राधे पेक्षा २६ दिवसाने मोठी होती. संगीताची कुशल जाणकार, तज्ञ, साहित्य, शास्त्र याची पंडित, पशुपालन, पशुची रोग चिकित्सा यांची विशेषज्ञ होती.ती शेती तज्ञ होती बागकाम, फुलांची सजावट हे तिच्या आवडीचे विषय होते. हिचे गाव चिकासौली आहे. भगवती स्वरूपा चित्रा देवीचे मंदिर याच गावी आहे. प्रत्यक्ष परमात्म्याची सेवा तर करण्याचे न आपणास भाग्य आहे ना आपली तेवढी पात्रता.जगतगुरु तुकाराम महाराज म्हणतात तुमच्या दासाचाही दास मज करोनी ठेवा.

जेंव्हा तुकाराम महाराज असे म्हणत असतील तेंव्हा तर आपली दासाचे दास होण्याचीही लायकी नक्कीच नाही.म्हणून निदान अनन्य भावाने आपण या महात्म्यांची क्षमा याचना करून त्यांचे चरणी विनम्र तरी होउयात. जय जय श्री राधे,जय कुंज विहारी !

नीतिशतक निरूपण

अनुवाद आणि निरूपण
ह.भ.प.चंद्रहास शास्त्री सोनपेठकर

ज्योतिर्मय साहित्य

वह्निस्तस्य जलायते जलनिधिः कुल्यायते तत्क्षणान्
मेरूः स्वल्पशिलायते मृगपतिः सद्यः कुरङ्गायते।
व्यालो माल्यगुणायते विषरसः पीयूषवर्षायते
यस्याङ्गेऽखिललोकवल्लभतमं शीलं समुन्मीलति ।।

अर्थ – शील हा गुण सर्व लोकांत प्रिय आहे. शीलयुक्त व्यक्तीसाठी अग्नी क्षणात पाण्यासारखा शीतल होतो. समुद्र नदीप्रमाणे लघु होतो. मेरु पर्वत लहान शिलेप्रमाणे होतो. सिंह हरिणाप्रमाणे समान्य होतो. साप माळेचा गुण धारण करतो. तसेच विष जणू काही त्याचेवर अमृताची वर्षा करते. शील या गुणाचे महत्व या श्लोकात भर्तृहरींनी सांगीतले आहे.

लज्जागुणौघजननीं जननीमिवस्वा
मत्यन्तशुद्धहृदयामनुवर्तमानाम्।
तेजस्विनः सुखमसूनपि सन्त्यजन्ति
सत्यव्रतव्यसनिनो न पुनः प्रतिज्ञाम् ।।

अर्थ – ज्यांना सत्यव्रत हेच व्यसन आहे, असे तेजस्वी लोक सहजच प्राणत्याग करतात, पण लज्जा गुणास उत्पन्न करणा–या, अत्यंत विशुद्ध हृदयाच्या, आपल्या मातेसमान संरक्षित अशा प्रतिज्ञेचा त्याग करत नाहीत. सत्यव्रती जनांचे आचरण कसे आदर्श असते, या विषयी कविराज भर्तृहरींनी येथे सांगीतले आहे.

आला खोकला, तब्येत सांभाळा.....

ज्योतिर्मय साहित्य

फायदे १. सैंधव मीठामुळे हाय ब्लडप्रेशर कंट्रोल करण्यास मदत होते. तसेच वाईट कोलेस्ट्रॉल कमी होण्यासही मदत होते.

२. तणाव कमी करण्यासाठी सैंधव मीठाचे सेवन फायदेशीर ठरते. सैंधव मीठ सेरोटोनिन आणि मेलाटोनिन हार्मोन्सचे बॅलन्स राखण्याचे काम करते. यामुळे तणाव कमी होण्यास मदत होते शांतपणे झोप येते.

३. पित्त झाल्यावर आलं लिंबू आणि सैंधव मिठाचे चाटण थोडं थोडं खाल्यास पित्त मुळे आणि इतर कारणांमुळे होणारी उलटी थांबते

४. अंगदुखी कमी करण्यासही सैंधव मिठाचा वापर होतो.

५. सायनसचा त्रास असलेल्यांनी सैंधव मीठाचे सेवन करणे गरजेचे असते. मुतखड्याचा त्रास असल्यास सैंधव मीठ आणि लिंबू पाण्यात मिक्स करुन प्यायल्यास काही दिवसांत फरक पडतो.

६. अस्थमा, डायबेटीज आणि आर्थराइटिसच्या रुग्णांनी नियमितपणे सैंधव मिठाचे सेवन करावे.

७. कॅल्शियम आणि पोटॅशियमचे प्रमाण अधिक असते त्यामुळे याच्या सेवनाने स्नायू मजबूत होतात आणि सांधेदुखीचा त्रास कमी होतो.

८. आयरनचे प्रमाण जास्त असते जे आरोग्यास उपयुक्त असते.

९सैंधव मीठ त्वचेसाठी अतिशय फायद्याचं आहे. मृत त्वचा या मिठानं निघून जाते. त्वचा पेशी मजबूत होऊन त्वचा तजेलदारदेखील दिसते.

१० काही आजारपणामुळे, विकारांमुळे नखांच्या खाली जे पिवळसर डाग पडलेले असतात, ते काढण्यासाठीदेखील सैंधव मिठाचा उपयोग होतो.

११ केसांसाठी कंडिशनर म्हणून सैंधव मिठाचा वापर शाम्पू सोबत करता येतो. केस गळती, केसांचं तुटणं कमी होतं.

१२सैंधव मिठाच्या पाण्यानं गुळण्या केल्यानं टॉन्सिल्सवर आराम पडतो.

१३ श्वसनाचे विकार, पोटाचे विकार, सर्दी, डोकेदुखी, खोकला वगैरे लहान–मोठ्या शारीरिक समस्यांवर सैंधव मीठ अतिशय गुणकारी आहे.

१४ हे मीठ रेचक म्हणून पोटाच्या आरोग्यासाठी आणि त्याच्या पाण्याची वाफ श्वसनसंस्थेच्या लहान–मोठ्या कुरबुरींसाठी अतिशय उपयुक्त ठरू शकते.

१५ सैंधव मीठ संधिवातावर, काही कीटक चावल्यावर जखम बरी करण्यासाठीदेखील वापरलं जातं.

१६ स्ट्रेस अर्थात ताणतणाव हल्ली फार सर्वसामान्य आजार झाला आहे. कारण अगदी क्षुल्लक असतं मात्र त्यातून अनेकदा चिडचिड, अस्वस्थता, डिप्रेशन, भूक न लागणे असे आजार डोकं वर काढतात. अभ्यासकांच्या म्हणण्यानुसार सेंधा मिठाचं सेवन शरीर आणि मनाला स्वस्थता देते. शांत होण्यास मदत करते.

१७साध्या पाण्यात घालून या मिठाचं सेवन करता येतं. ते रोज खाल्लं तर अस्वस्थता आणि ताणतणाव कमी व्हायला मदत होऊ शकते. गरम पाण्यात हे मीठ टाकून अंघोळ केल्यासही ताण कमी होतो आणि ताजतवानं वाटतं.

१८ वातावरणातील प्रदूषित घटक शोषून घेण्याची क्षमता या मिठात आहे. गाड्या, बसेसच्या धुराने होणारे वातावरणातले प्रदूषित घटक शोषून घेण्याची क्षमता या मिठात आहे. निसर्गाचा तोल सांभाळण्याचं कामही मीठ करतं.

१९ या मिठाच्या सेवनानं चरबी कमी होते. या मिठातल्या खनिज तत्त्व इन्शुलिनला रिॲक्टिव्ह असल्यानं साखर खाण्याची किंवा गोड खाण्याची इच्छा कमी होते. हे मीठ वजन वाढीवर नियंत्रण ठेवायलाही मदत होते.

संकलन –
डॉ. प्रमोद ढेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ)
पिंपरी–चिंचवड, पुणे.
आरोग्यविषयक व्याख्याते व लेखक
संपर्क – ९२ ७१ ६६९ ६६९

ज्योतिर्मय साहित्य

खरे वैराग्य संतांजवळ असते कारण ते विवेकातून आलेले असते. स्माशनातून येताना वैराग्य येते.मैथुन नंतर ही ते येते. हे क्षण भंगूर असते. ज्यावेळी अंतःकरण मन बुद्धी ढळते त्या वेळी हे विचार वैराग्य आठवायला हवे. उत्तम वैराग्य विवेकातून येते.विवेक संतांजवळ असते.

कथा ऐकता ऐकता धावते संकलन
मधुकर बोरीकर, 9403061886

चंद्र तेथे चंद्रिका, शंभू तेथे अंबिका.. यातही हे स्पष्ट होते. मनाच्या उपशमाचा विचार वशिष्ठानी सांगितला. मनाला देवाचा चरणी समर्पित करणे. त्यास आवरता यायला हवे. आपले मन कोठे धावू नये, मन स्थिर असावे या मनोनाश करणे गरजेचे असते..सरूप, अरूप मनोनाश असे दोन प्रकार आहेत.मनाला शांत,निश्पंद करायचे तर ज्ञानाने, संत संगती,योग,प्राणायाम या द्वारे करावे.माणसाचे जीवनाचे अधिष्ठान हे विचाराचे आहे. रणांगणात गीतेचा उपदेश देताना कृष्ण व अर्जुन हे कसे होते तर अस्थिर मनाचा कृष्ण म्हणजे अर्जुन, आणि स्थिर मनाचा अर्जुन म्हणजे कृष्ण. या दोघात देहाच्या शिवाय अन्य फारसा फरक नव्हताच. मनाच्या बोधा साठी संत वांगमय असते. विश्वामित्र सोबत राम व लक्ष्मण सोबत गेली. विश्वामित्रांनी रामास अनेक अस्त्रे दिली,शस्त्रे दिली जी भगवान शंकराकडून मिळविली होती. अस्त्रे मंत्र सामर्थ्यावर अवलंबून होते. विश्वामित्रांनी रामचंद्र प्रभूला ज्ञानसंपन्न केले. वसिष्ठानी प्रभु रामास ज्ञान दिले तर विश्वामित्रांनी त्यांना कर्माचे अधिष्ठान दिले. कर्माला निर्दोष ज्ञानाचे डोळे हवेत. ज्ञान आंधळे व कर्म दूषित हे उपयुक्त नाही. दोन्हीं असावेत. जीवनाची धन्यता ज्ञानाने होतेच, पण कर्मनिष्ठता नसेल तर जीवन निरर्थक होईल. (क्रमशः)

रवींद्रनाथ टागोर

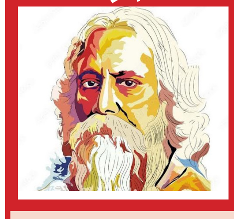

विश्वास देशपांडे,
चाळीसगाव
मो. ९४०३७४९९३२

रवींद्रनाथ टागोर : वारसा आणि कार्य

ज्योतिर्मय साहित्य

छोटी छोटी पण आशय प्रधान असलेली कवितांची कडवी, प्रबोधनाचा संदेश देणाऱ्या पद्य रचना आणि त्याचे जोडीला तालवाद्यांचे सूर या माध्यमातून रवींद्रसंगीत सहजपणे जनमानसात पोहोचले आणि लोकप्रियही झाले.

आपल्या संगीतकारकिर्दीच्या तिसऱ्या टप्प्यामध्ये त्यांनी आपल्या गीत आणि संगीतात आणखी वेगवेगळे प्रयोग केले. शास्त्रीय संगीत आणि लोकगीतांमध्ये त्यांनी आपल्याला हवे त्याप्रमाणे बदल करण्याचा प्रयत्न केला. भारतीय संगीतात माहिती नसलेला कंपोझिशन हा नवीन प्रकार त्यांनी रूढ केला आपल्या संगीत प्रवासात दोन ते अडीच हजारांपेक्षा जास्त गीते लिहून स्वतः त्यांना चाली लावल्या त्याचप्रमाणे त्यांनी नाटक, संगीत आणि नृत्य या तीन कलांचा अद्भुत असा त्रिवेणी संगम घडवून आणला. रवींद्रनाथांचे संगीत हे अस्सल भारतीय असून आज बंगालमधील घराघरांमध्ये तसेच देशाच्या विविध भागांमध्ये निनादत आहे. त्याचे कारण म्हणजे त्याची लोकाभिमुखता आणि हृदयाला भिडण्याची क्षमता.

रवींद्रनाथ स्वतः उत्कृष्ट गायक होते राष्ट्रीय काँग्रेसचे कलकत्त्यात जेव्हा अधिवेशन झाले तेव्हा त्यांनी वंदे मातरम हे गीत अत्यंत तन्मय होऊन म्हटले. त्यांनी गायलेल्या गीतांचा श्रोत्यांवर दीर्घकाळ प्रभाव असायचा. त्यांचे आमार शोनार बांगला हे बांगलादेशचे राष्ट्रगीत असो की आपल्या देशाचे राष्ट्रगीत जन–गण–मन या त्यांच्या रचना अत्यंत अप्रतिम आहेत. आपल्या देशावर तर त्यांचे सर्वच क्षेत्रातील कायमचे न फिटणारे ऋण आहे. रवींद्र संगीताचा प्रभाव बंगालमधील घराघरात आहे. रोबिन्द्रो शोंगीत म्हणून ते प्रसिद्ध आहे. बंगालमध्ये त्याला लोकसंगीताचे मोल प्राप्त झाले आहे. अनेक संगीतकार आणि कवींनी रवींद्र संगीतापासून प्रेरणा घेतली. बॉलिवूडमधील अनेक गीते रवींद्र संगीतावर आधारित आहेत. रवींद्रनाथांनी या क्षेत्रातही एवढे प्रचंड काम करून ठेवले आहे की त्याचा मागोवा घेतल्याशिवाय संगीतकार आणि गायकांना पुढे जाता येत नाही. ‘‘जोदी तारे नाइ चीनी गो शेकी‘‘ हे रवींद्र संगीतातील गाणे वेगवेगळ्या गायकांनी गायले आहे. लिजंडरी सिंगर किशोरकुमार यांनी तर हे गाणे इतके अप्रतिम म्हटले आहे की ऐकताना जणू आपली समाधी लागते. जिज्ञासूंनी हे गीत यु ट्यूबवर अवश्य ऐकावे. याच गीताचा वापर अभिमान चित्रपटातील तेरे मेरे मिलन की ये रैना या गीतात फार सुंदर केला आहे. तसेच चंदा देखे चंदा हे झूठी चित्रपटातील गाणे आमी तोमाय जातो या मुखड्यावरून आणि जोदी तारो या गीतावर आधारित आहे. जलते है किसके लिये, जाये तो जाये कहा, मेघा छाये आधी रात, छुकर मेरे मन को यासारखी अनेक गाणी रवींद्र संगीतावरून प्रेरणा घेऊन जन्माला आली आहेत. संगीतकार अनिल विश्वास, आर डी बर्मन, हेमंतकुमार, सलील चौधरी आदी अनेक संगीतकारांनी रवींद्र संगीताचा वापर आपल्या गीतांमध्ये करून घेतलेला दिसतो. रवींद्रनाथांनी लिहिलेले एकला चलो रे या गाण्याचा वापर तर अनेक संगीतकारांनी आणि गायकांनी वेगवेगळ्या प्रकारे आपल्या कार्यक्रमात केला आहे. संगीत म्हणजे दोन आत्म्यानमधील दुवा असे रवींद्रनाथ म्हणत असत. त्यांच्या संगीताच्या धाग्याने खरे तर संपूर्ण भारतवर्ष जोडले गेले आहे.

विनोद सम्राट; पद्मश्री अशोक सराफ

ज्योतिर्मय साहित्य

मराठी चित्रपट सृष्टीतील जेष्ठ विनोदी अभिनेते, विनोद सम्राट, चित्रपट सृष्टीचे मामा, पद्मश्री अशोक सराफ यांचा आज ७८ वा वाढदिवस. विनोदाचा हा सम्राट बघता बघता ७८ वर्षाचा झाला यावर रसिकांचा विश्वास बसणे कठीण असले तरी ते सत्य आहे. अशोक सराफ यांचा जन्म ४ जून १९४७ रोजी मुंबईत झाला. मूळचे बेळगावचे असणारे अशोक सराफ यांचे बालपण मुंबईतील चिखलवाडी भागात गेले. त्यांचे शिक्षण मुंबईतील डि. जि. टी विद्यालयात झाले.

लहानपणापासूनच त्यांना अभिनयाची आवड होती. वयाच्या अठराव्या वर्षी त्यांनी ययाती आणि देवयानी या नाटकात विदुषकाची भूमिका साकारली होती. दादा कोंडके यांच्या पांडू हवालदार या चित्रपटाद्वारे त्यांनी चित्रपट सृष्टीत प्रवेश केला. या चित्रपटातील त्यांनी साकारलेली इरसाल हवालदाराची भूमिका खूप गाजली. दादा कोंडके यांच्याच राम राम गंगाराम या चित्रपटात त्यांनी म्हमद्या खाटीक ही भूमिका साकारली. कारकिर्दीच्या सुरवातीलाच केलेल्या विनोदी भूमिका लोकप्रिय ठरल्याने त्यांना विनोदी भूमिकाच मिळत गेल्या आणि त्यांनीही त्या भूमिकांना न्याय देऊन प्रेक्षकांना खळखळून हसवले. ८० च्या दशकात लक्ष्मीकांत बेर्डे यांच्या समवेत त्यांची जोडी जमली. पडद्यावरील अशोक सराफ आणि लक्षा या जोडीने मराठी चित्रपटसृष्टित अक्षरशः धुमाकूळ घातला. या दोघांनी एकत्र अभिनय केलेल्या अशी ही बनवाबनवी, धुमधडाका, दे दणादण यासारख्या चित्रपटांनी धमाल उडवून दिली. सचिन आणि महेश कोठारे या दिग्दर्शकांनी दिग्दर्शित केलेले व अशोक सराफ यांनी अभिनय केलेले नवरी मिळे नवऱ्याला, आत्मविश्वास, गंमत जंमत, आयत्या घरात घरोबा शुभ मंगल सावधान, आई नंबर वन, एक शेर दुसरी सव्वाशेर , नवरा पावशेर, नवसाचा नवरा, आयडीयाची कल्पना हे चित्रपट देखील लोकप्रिय झाले. अशोक सराफ यांनी केवळ विनोदी भूमिकाच केल्या असे नाही तर काही गंभीर भूमिका देखील केल्या. वजीर चित्रपटात त्यांनी साकारलेला गंभीर राजकारणी भाव खाऊन गेला तर चौकट राजा चित्रपटातील त्यांनी साकारलेली सहृदय व्यक्तीची भूमिका लोकांच्या मनात घर करून गेली. अशोक सराफ यांनी अभिनय केलेले आई नंबर वन, आत्मविश्वास, नवरी मिळे नवऱ्याला, धुमधडाका, गंमत जंमत, माझा पती करोडपती, दे दणादण, एक डाव भुताचा, भुताचा भाऊ, शेजारी शेजारी, एक उनाड दिवस, अफलातून, गोंधळात गोंधळ, अशी ही बनवाबनवी, सगळीकडे बोंबाबोंब, आयत्या घरात घरोबा, कुंकू, घनचक्कर, वजीर, एकापेक्षा एक, अनपेक्षित, चंगू मंगू , शुभमंगल सावधान, आमच्या सारखे आम्हीच, बाळाचे बाप ब्रह्मचारी, प्रेम करूया खुल्लम खुल्ला, गोष्ट धमाल नाम्याची, पांडू हवालदार, राम राम गंगाराम, कळत नकळत, अरे संसार संसार, आपली माणसं, एक डाव धोबीपछाड, आयडीयाची कल्पना, साडे माडे तीन हे त्यांनी अभिनय केलेले चित्रपट विशेष गाजले. त्यांनी केवळ मराठीच नाही तर हिंदी चित्रपटातही काम केले. करण अर्जुन, कुछ तुम कहो कुछ हम कहे, बडे घर की बेटी, बेटी नंबर वन, कोयला, गुप्त , संगदिल सनम, प्यार किया तो डरणा क्या?, जोरू का गुलाम, खूबसुरत, यस बॉस, सिंघम या हिंदी चित्रपटात त्यांनी केलेल्या भूमिका विशेष लक्षात राहण्यासारख्या आहेत. हम पांच, टना टन टन, डोन्ट वरी, हो जायेगा, छोटी बडी बाते यासारख्या काही टीव्ही मालिका देखील त्यांनी केल्या. त्यांनी भूमिका केलेले हमीदा बाईची कोठी, अनधिकृत मनोमिलन, हे राम, कार्डिओग्राम, सारखं छातीत दुखतंय ही नाटकेही खूप गाजली. चित्रपट, टीव्ही, रंगमंच अशा तिन्हीं माध्यमातून त्यांनी आपल्या अभिनयाची मुशाफिरी केली. आपल्या कारकिर्दीत त्यांनी २०० हुन अधिक चित्रपटात भूमीका केल्या. रंजना, उमा भेंडे, प्रेमा किरण, निवेदिता जोशी, वर्षा उसगावकर, अश्विनी भावे, अलका कुबल, प्रिया बेर्डे, किशोरी शहाणे या आणि अशा अनेक अभिनेत्रींसोबत त्यांनी भूमिका केल्या. विशेष म्हणजे या सर्व अभिनेत्री त्यांना सेटवर मामा म्हणत. आज तर ते संपूर्ण चित्रपट सृष्टीचे मामा झाले आहेत. आज त्यांना अशोक मामा याच नावानेच ओळखले जाते. अशोक सराफ यांना अशोक मामा हे नाव कसे पडले हे पाहणे देखील रंजक आहे. एका चित्रपटाच्या सेटवर प्रकाश शिंदे नावाच्या कॅमेरामन सोबत त्यांची मुलगी येत असत. सेटवर आली की ती विचारत असे, हे कोण ? त्या कॅमेरामनने सांगितले हे अशोक सराफ पण तू यांना मामा म्हणायचे. त्या मुलीसोबत सेटवरील सर्वजण त्यांना मामा म्हणू लागले पुढे हेच नाव रुढ झाले आणि अशोक सराफचे अशोक मामा बनले. अशोक सराफ यांना नुकतेच पद्मश्री पुरस्काराने गौरविण्यात आले. भारताच्या राष्ट्रपती श्रीमती द्रौपदी मुर्मु यांनी नुकताच त्यांना हा मानाचा पुरस्कार प्रदान केला. अशोक मामांना पद्मश्री पुरस्कार मिळाल्यावर संपूर्ण महाराष्ट्रात आनंदोत्सव साजरा करण्यात आला. जगभरातील मराठी माणसांनी त्यांना पद्मश्री मिळाल्याबद्दल शुभेच्छा दिल्या. अशोक मामांना अभिनयासाठी मिळालेला हा पहिला पुरस्कार नाही. याआधीही त्यांच्या अभिनयासाठी त्यांना अनेक पुरस्कार मिळाले आहेत मात्र ते नेहमी म्हणतात की प्रेक्षकांच्या मनात मी स्थान निर्माण करू शकलो हाच माझ्यासाठी सर्वोत्तम पुरस्कार आहे आणि ते सत्यही आहे. अशोक सराफ यांच्यावर मराठी प्रेक्षकांनी जितके प्रेम केले तितके कोणत्याच अभिनेत्यावर केले नसेल. जवळपास पाच दशके आपल्या अभिनयाने प्रेक्षकांच्या मनात आढळ स्थान निर्माण करून प्रेक्षकांना खळखळून हसवणाऱ्या या विनोदाच्या अभिनय सम्राटाला ७८ व्या वाढदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा! परमेश्वर त्यांना उदंड आयुष्य देवो हीच परमेश्वर चरणी प्रार्थना!!

वाढदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा अशोक मामा!!!

श्याम ठाणेदार
दौंड जिल्हा पुणे
९९२२५४६२९५

इंदापूरी निखारे

दाढीमिशीवाले आईबाबा...

ज्योतिर्मय साहित्य

बायकोच्या प्रेताला अग्नी देऊन... भाऊ आणि ५/१० मित्रांबरोबर घरी... चाळीतील दोनचार बायका... दीडदोन वर्षाच्या पोराकडे पहात बसलेल्या... येतांना एक लिटर दुध घेऊन... तो सर्वांना म्हणाला, चहा घेऊन जा... रोजंदारीने कामं करणारे ते आणि तो... चाळीतील बायानी चहा केला, स्पष्टपणे दिसणारे दुःख, अस्पष्ट मनातील हुंदका... अस्वस्थपणे आपापल्या घरी जाता जाता चाळीतील एक बाई... भाऊ , कामाला जाताना

तुकारामला माझ्याकडे सोडत जा, काळजी करु नका, मी आहे... १०/१० खोलीत फक्त त्याचा हुंकार खोली भरुन गेला.. श्रद्धांजली, आदरांजली

अश्रूंचा महापूर, दुःखाचा डोंगर, वगैरे वगैरे अलंकारीक शब्दांच्या परीघाबाहेरची चाळीतील माणसं... त्या दीडदोन वर्षाच्या आईविना तुकारामाची बाई माणसं थोडी थोडी आई झाल्या

मुलांबरोबर खेळता खेळता... तुकारामचा तुक्या झाला, भाऊ ! रोज रोजंदारी... सकाळी जायचा ते संध्याकाळीच...तुक्या चारएक वर्षाचा, भाऊला म्हणाला – भाऊ, मला आई पाहिजे, भाऊ हळूवारपणे म्हणाले, आई होती तुला, तू लहान होता ना तेव्हा ती देवाघरी गेली, तुला आईची आठवण येते का ?

तुकाराम भाऊला मिठी मारत म्हणतो, हो ना भाऊ ... मग तुला दाढीमिशीवाली आई चालेल का ? मी संध्याकाळी आलो की साडी नेसेन

आणि तुझी आई होत जाईन, नको नको भाऊ...

दोघेही हसत बसले...बापाचं पोराचं नातं... हळूहळू अशा अनेक घटनातून नाजूक पण घट्ट अशा रेशमी धाग्यात अनेक रंगात रंगत होते... तुकाराम ६ वर्षाचा झाला, हाती हातात घेऊन म्युन्सिपालटी शाळेत...म्हणाला आता रोज शाळेत जायचे, तू शाळेत, मी कामाला... संध्याकाळी दोघेही घरी

मी खूप काम करतो, तू खूप अभ्यास कर...

तुक्यामधे खूप फरक पडला, त्याची आवड फक्त अभ्यासच झाली, भाऊ कामावरून यायचा, तुक्या अभ्यास करत बसलेला...वही भरली की फक्त म्हणायचा, उद्या वह्या घेऊन या... वर्षामागून वर्ष जात होती, तुक्याचा नेहमी पहिला नंबर, अगदी पहिली ते इंजिनियर होईपर्यंत... शेवटच्या वर्षाला असतानाच... कंपनीने त्याला नोकरी पण दिली,

फायनल परीक्षा संपली, कंपनीत रुजू होण्याचे पत्र घेतले, भाऊ जिथे काम करत हो, ते तेथे जाऊन

त्यांचा हात स्वतःच्या हातात धरला... हातांचा स्पर्श

दोघांनाही अवर्णनीय आनंद... प्रचंड विश्वास, खात्री

फक्त हातांची अदलाबदल... भाऊ, आता फक्त आराम, मी साहेब किंवा इंजिनियर झालो म्हणून नाही, खूप शारीरिक कष्ट घेतले तुम्ही, आणि जमलंच तर मला आई आणा...पण दाढीमिशीवाली नको बरं ...नकोरे बाबा आता त्यापेक्षा मी कामाला जातो !...चाळीच्या खोलीतून फ्लॅट मधे... भाऊ, भावड्याचा भाऊसाहेब झाला... कामवाली बाई

चहा, नाश्ता, जेवण, धुणेभांडे झाडणे, भाऊना काही कामच नाही.. चाळीच्या खोलीत पाहिलेली स्वप्ने अनुभवत होती, जगत होते... ती सूर्याची कोवळी किरणे...तो चंद्रोदयाचा प्रकाश

भोवताली असणारे चांदण्या, तारे...भरभरुन आनंद देण्यासाठी धडपडत असायची, कधी कधी चंद्र

झाडाच्या मागे लपून बसायचा, तुक्याच्या हुशारीचे फळ...भाऊंच्या चेहेऱ्यावर भाऊंच्या कष्टांचे फळ,

तुक्याच्या चेहेऱ्यावर... हे माझे दाढीमिशीवाले आईबाबा म्हणूनच तुक्या भाऊंची ओळख करुन द्यायचा, भाऊ आयुष्यात कधीही उपभोगू न शकलेल्या आनंदात रमून जात होते, एक दिवस बाल्कनीत आरामशीर आरामखुर्चीवर, चंद्र दिसतच नाही...भाऊ मनातल्यामनात... चंद्राला काय झाले ? आकाशाकडे पहात असतांना एक चांदणी त्याच्याकडे येत असल्याचा आभास... कानाजवळ हळूच कुजबुजणारा आवाज, ओळखल नाही मला ? मी तुमची ... बायकोचा चेहरा समोर... लग्नाच्या दिवशीचा त्याने तिला हार घातला तेव्हाचा, तिने त्याला हार घातला तेव्हाचा... भाऊ बावचाळून आत पहातात...भाऊ झोपलेले... अंगावर बरेच हार...आजूबाजूला बरीच माणसं... तुक्याच्या सभोवताली... कानात कुजबुजणारी चांदणी, भाऊचा हात हातात घेऊन अज्ञात प्रवासाला ... किंवा असाही एक दिवस तुक्याला

कंपनीत मिटींग मधे असताना फोन... तुकाराम सर बोलत आहे का ? हो , बोलतोय ...सर, मी अमुकतमुक हॉस्पिटलमधून बोलत आहे भाऊसाहेब, आपले वडील...अमुकतमुक व्हायरस मुळे मरण पावले, तर आपण येताय का ? बॉडी नेण्यासाठी.. मी मिटींग मधे आहे... तासाने फोन करतो.. तासाभरात परत फोन, नाही डॉक्टर.. बॉडीचे पुढे काय करायचे !, तो निर्णय तुम्ही घ्या मी एकटाच... सोसायटीत बॉडी घेऊन जाणे अशक्य, बाकी कोणी जवळ पण येणार नाही... काय करावे लागेल ते सांगा... तसा ईमेल पाठवतो फायनल बिल काय ते कळवा, ऑनलाईन पेमेंट करुन टाकतो ...तुक्या घरी येतो, मनसोक्त रडतो पाठीवरून हात फिरवायला पण कोणी येणार नाही ! ! ! अमुकतमुक व्हायरसला... कधीच न उच्चारलेल्या शिव्या देतो ... खूप वाईट वाटलेलं पण, त्यापेक्षा जास्त वाईट... रेशमी धाग्यानी बांधून ठेवलेल्या आठवणी कायम बरोबर असतील पण माणूस म्हणून जगणं अर्थहीन ... हे सतत टोचत राहणार... युद्ध लढत राहायचे माणुसकी हळूहळू मारत मारत.

जात्यावरच्या ओव्या......

शेल्याच्या पदरात
भाकर बांधते दुनती
जाय बाईला आणाया
बाळा करते इनंती ||१०९||

शेल्याच्या पदरात
बांधते पिवळा गुळ
करते इनंती बाळा
जाय बाईला मूळ ||११०||

संदर्भ- शांताई इंगळे
संकलन- सौ. मनोरमा बोराडे
सहशिक्षिका, छत्रपती संभाजीनगर

करिअर गाईड

अनिता चव्हाण-राठोड
कै. गुरुदयालसिंग राठोड माध्यमिक आश्रमशाळा,
गराडा ता. कन्नड जि. छत्रपती संभाजीनगर.
8605655091

करियर निवडताना...

■ **मुलांचा कल**

मुलांची आवड आणि कल या दोन वेगळ्या गोष्टी आहेत. एखाद्या गोष्टीची आवड असते, पण त्या गोष्टीसाठी आवश्यक असलेला नैसर्गिक कल किंवा कौशल्य नसेल, तर ते फार पुढे जाऊ शकत नाहीत. उदाहरणार्थ, एखाद्याला क्रिकेटची आवड असू शकते, पण त्याचा शारीरिक स्टॅमिना, खेळातील समज, वेग या बाबतीत तो मागे असू शकतो. म्हणून पालकांनी मुलाच्या कलाचा नीट अभ्यास करूनच निर्णय घ्यावा.

■ **मुलांनी मिळविलेली कौशल्ये**

आजच्या काळात केवळ पुस्तकातील ज्ञान पुरेसे नाही. मुलांनी शाळा-कॉलेजशिवाय इतर ठिकाणी शिकलेल्या कौशल्यांकडेही लक्ष दिले पाहिजे. उदाहरणार्थ, कोडिंग, ॲनिमेशन, भाषाशिक्षण, फोटोग्राफी, वक्तृत्व, लेखन, संवादकौशल्य, नेतृत्वगुण... या सर्व गोष्टी त्यांना वेगळ्या प्रकारे घडवतात. त्यांचं हे 'बाह्य' शिक्षण त्यांच्या करियरसाठी खूप उपयुक्त ठरू शकतं.

■ **मुलांची नैसर्गिक प्रतिभा**

काही मुले विशिष्ट क्षेत्रात जन्मतःच चपखल असतात. तीच त्यांची नैसर्गिक प्रतिभा. काहींना रंगरेषांमधून कल्पना व्यक्त करता येतात, तर काही जण नृत्यामध्ये सहजतेने भाव व्यक्त करतात. अशा नैसर्गिक गुणवत्तेचा योग्य वेळी शोध घेतला, आणि त्या मार्गाने प्रोत्साहन दिले, तर त्या क्षेत्रात ते लखलखीत यश मिळवू शकतात.

पालकांनी केवळ समाजाच्या अपेक्षा किंवा स्वतःच्या अपूर्ण आकांक्षा मुलांवर लादण्याऐवजी, त्यांच्या अंगभूत क्षमता, आवड, कल, आणि कौशल्यांचा अभ्यास करून करिअर निवडीत मार्गदर्शन करावे. योग्य दिशा, सकारात्मक पाठबळ आणि समजूतदार संवाद यामुळे मुले केवळ यशस्वीच नव्हे, तर समाधानी आणि सशक्त व्यक्तिमत्व बनू शकतील.

■ **पालकांनी काय करावे?**

- प्रत्येक मूल वेगळे असते, म्हणून इतर कोणाशीही आपल्या मुलांची तुलना करू नये.
- मुलांशी सुसंवाद साधावा. त्यांचे निरीक्षण करावे.
- त्यांना वेगवेगळ्या गोष्टींचा अनुभव घेऊ द्यावा.
- सगळ्यात महत्त्वाचं त्यांच्यावर आपल्या अपेक्षांचं ओझं टाकू नये. "करिअर निवडीचं स्वातंत्र्य द्या,

पण असा सल्ला द्यायला विसरू नका – "कोणत्याही क्षेत्रात जा, पण जिथे जाशील तिथे टॉपवर जा!" मग पाहा, तुमचं मूल स्वतःची वाट शोधून यशाच्या सर्वोच्च शिखरावर पोहोचल्याशिवाय राहणार नाही !

फुलमाला....

ट्यूलिपचे फूल...

अनेक रंगात आकर्षक दिसणारे
या फुलांचा जगात पहिला नंबर
काश्मीर मध्ये ट्युलिपची बाग मोठी
तिथल्या सौंदर्यात या फुलांची भर

हे मोहक फूल निष्ठेचे प्रतीक आहे
याला परदेशात आहे खूप मागणी
हे प्रसन्न अन् ताजेतवाने राहते
याचे दुसरे नाव आहे रात्रीची राणी

सौ.माधुरी म.इनामदार, मिरज.

कायमची सुटका...

॥ लघुकथा ॥
भाग्यश्री मार्तंड लाठकर
छत्रपती संभाजीनगर

ज्योतिर्मय साहित्य

यामिनीचा झोपलेला शांत चेहरा पाहून कामिनी आतून हलली होती. कधी नव्हे तिला आज शांत झोप लागली होती. खूप अन्याय, अत्याचाराचे चटके खाऊन ती शांत झोपली होती.

आई मलाच पाहिजे ग साय दुधावरच्या सायीसाठी यामिनी व कामिनीची भांडण व्हायची. दोघींना दुधवारची साय खूप आवडत असे. त्यावर आई म्हणायची किती भांडता ग सायी साठी एक दिवस लग्न होऊन आप आपल्या घरी जाल त्यावेळेस एकमेकींची आठवण काढून रडत बसाल तरीही दोघींची भांडण चालूच. यावर कामिनी म्हणते ‘‘तेव्हाच तेव्हा बघू पण मला दुधवारची साय पहिजे‘‘. यामिनी समजूतदार होती ती कामिनीला साय देऊन टाकायची. पण तिलाही साय खूप आवडत असे. कधी कधी कामिनीच तिला साय देउन टाकत असे. दोघीत तीन वर्षाचं अंतर कामिनी यामिनी पेक्षा लहान होती. म्हणून यामिनी लहान बहिणीचा तिचा हट्ट पुरवत असे. तरी घरातली सगळी काम दोघीमिळून करत असत. यामिनी दिसायला सावळी होती तर कामिनीचा वर्ण गोरा होता. यामिनीचा खूप जीव होता कामिनीवर तिला ती खूप समजून घ्यायची पण कामिनीला कळत नव्हतं ती आपल्या बहिणी कडून हक्कानं सगळं करून घेत असे. कॉलेजला जाण्यासाठी कधी ड्रेस प्रेस करून देत असे तर कधी परीक्षेच्या वेळेस चहा करून आणून देत असे अन तिच्या वाट्याचं घरातलं काम ही करत असे. अस करत दिवस निघुन जात होते. दोन्ही मुली वयात आल्या म्हणून माधवरावांना चिंता होती ती त्यांच्या लग्नाची. माधवराव यामिनी, कामिनीचे वडील अन आई लक्ष्मीबाई. यामिनी मोठी असल्यामुळे तिचा दाखवण्याच्या कार्यक्रम ठरला. माधवराव एका कॉलेजचे प्राचार्य असल्यामुळे त्यांना त्यांच्या ओळखीतून एक स्थळ मिळालं होतं अन ते यामिनीला पहायला येणार होते. मुलाला घर, दुकान, शेती घरचे चांगलेच होते म्हणून माधवरावानी यामिनीला दाखवण्याचा कार्यक्रम ठरवला. यामिनी दिसायला सावळी असल्यामुळे त्यांना तिची काळजी वाटत होती.. येणार येणार पाहुणे मंडळी असं होत असतानाच एक दिवस ती लोक आली यामिनीला पहायला. या वेळेस माधवरावांनी आधीच खबरदारी घेतली कामिनी समोर न येऊ देण्याची कारण ती दिसायला सुंदर होती. पण कामिनी चोरून त्या मुलाला बघत होती. तीने यामिनीला छान तयार केले. यामिनीने पाहुण्यांना चहा नेऊन देण्याचं काम केलं. हे सर्व दुरून कामिनी बघत होती. तीने जेव्हा मुलाला बघितलं तिच्या मनात शंका आली हा दिसायला चांगला आहे यामिनी पेक्षा पण हा पसंत करेल का तिला? हा प्रश्न तिला पडला. पण त्याने लगेच होकार दिला. सगळे खुश झाले पण कामिनीला शंकेने घेरलं हा यामिनी पेक्षा दिसायला चांगला अन याने लगेच पसंती दिली आहे खरं. सगळं कस शंकास्पद होतं. त्यावेळेस कामिनीचं कुणी ऐकायला तयार नव्हतं. यामिनीला व्हेटरनरी डॉक्टरचं स्थळ आलं होत तिथे ही पसंती आली होती पण त्याला घर, शेती नसल्यामुळे नाकारलं. शेवटी लग्न ठरले. त्यानंतर कामिनीच लग्न ठरले. दोघींच्या रुख्वताची तयारी यामिनी करत होती. तिला भरत काम, विणकाम येत होतं. आधी यामिनीचं लग्न होतं. लग्नासाठी वऱ्हाड निघालं पण ज्या गावात लग्न होतं तिथे पोहचल्यावर तिथले गावकरी माधवरावाना मुलगा चांगल्या वळणाचा नाही तुम्ही मुलगी तिथे देऊ नका म्हणून म्हणत होते. असं ऐकल्यावर् माधवराव अस्वस्थ झाले त्यांनी गाडी परत फिरवायला सांगितली आता इथे मुलगी द्यायची नाही असं म्हणत ड्राइवरला गाडी वळवायला सांगितली पण तितक्यात गावची काही लोक व त्या मुलाकडील मंडळींनी गाडी वापस जावू दिली नाही. आणी लग्नाच्या ठिकाणी घेऊन गेले. मनावर दगड ठेऊन माधवरवाना मुलगी तिथे द्यावी लागली. लग्नात यामिनी कामिनी गळ्यातपडून खूप रडल्या. कामिनीला तिला सोडून जावसं वाटत नव्हतं. पण नाईलाज होता, पंधरा दिवसांनीच कामिनीच लग्न होतं तेव्हा यामिनी आली होती लग्नात, कामिनिच्या पायात जोडवे घालता घालता हळूच रडून सांगत होती फसवलं ग कामिनी मुलगा चांगला नाही खूप गुंड मवाली सारखा वागतो. यामिनीला पंधरा दिवसातच तिला सर्व कळले होते. पण माधवरांची प्रतिष्ठा धुळीला मिळू नये म्हणून ती शांत होती. अन घरात लहान बहीण भाऊ सर्वांचा विचार करून ती शांत होती. कामिनीच्या लग्नानंतर ती परत सासरी गेली पण तिथे ही त्याने तुझ्या माहेरून गाडी आण, पैसे आण अशा मागण्या करून तिला त्रास देऊ लागला. ती आधीच शांत स्वभावाची आपल्या वडिलांची परिस्थिती तिला माहित होती ती माहेरी काहीच सांगत नव्हती. एक दिवस त्याने तिला माहेरी आणून सोडले. माधवरावांची परिस्थिती फार चांगली नव्हती तरी पण त्यांनी खंबीरपणे तिला सांभाळण्याचा निर्णय घेतला. नोकरी लावून दिली. ती नौकरी करत होती. पण तरीही आपलं ओझं वडिलांवर टाकण्याची तिची इच्छा नव्हती.

काही महिन्यांनी सासरची लोक तिला न्यायला आली. त्यांनी खूप विनवण्या केल्या घेउन जाण्यासाठी, कामिनी खूप बोलली यामिनी कडून तिला ही जड जात होत तिला पाठवण पण तिचा सासरा, नवरा आम्ही आता काही मागणी करणार नाही आम्ही सुखात ठेवु तिला असं म्हणून तिला घेऊन गेले. काही महिन्यातच कळले की तिला दिवस गेले. खूप आनंदाची बातमी होती. आता वाटलं तिच सगळं मार्गी लागेल. बाळंतपणासाठी ती माहेरी आली. तिला महिन्याची तपासणीसाठी कामिनी घेऊन जात असे. डोहाळजेवणाची सजावट ते तिला साडी आणणण्यापासून कामिनी ने केली. तिला जे पाहिजे ते कामिनी देत होती. गरजेचे पण तो तिला घेऊन देत नव्हता ते सगळं कामिनी तिला घेऊन द्यायची पण यामिनीला खूप वाईट वाटायचं ती म्हणायची कामिनीला, अग किती करतेस माझ्यासाठी मी मात्र तुला काहीच देऊ शकत नाही. अग जाऊ दे गं माझ्याकडे आहे म्हणून तुला देते मी घेईन तुझ्या लेकाकडून नंतर, आता काही बोलू नकोस वाईट वाटून घेऊ नको असं म्हणून कामिनी तिची समजूत काढत असे. यामिनी खूप छान दिसत होती. कामिनीची परिस्थिती चांगली होती. तिच सासर गावातच होतं त्यामुळे ती रोज यामिनी कडे लक्ष द्यायला यायची तिला काय हव नको ते बघायची. आणि एक दिवस यामिनीने गोंडस बाळाला जन्म दिला अन नेमकं त्याचं वेळेस कामिनी बाहेर गावी होती. तिला कळल्यावर ती लगेच आली. तिच्या आनंदाला पारावर उरला नाही. बाळ खूप गोंडस होतं सुधरूड होतं. यामिनीच्या मांडीवर बसत नव्हतं. त्या बाळासाठी खेळणी कपडे सगळं कामिनी घेऊन यायची परत यामिनीला वाईट वाटायचं मी काहीच नाही देऊ शकत असं म्हणून अग घेईल ग तुझ्या पिल्लू कडून सोड आता यापुढे असं बोलू नकोस. असं म्हणून तिला हसवायची. लग्ना आधीची कामिनी हट्टी आता यामिनीच्या दुखांनी विरघळून जायची. तिच्या स्वभावात खूप फरक पडला होता.

३ महिन्याचं बाळ घेऊन ती सासरी गेली. आईला, कामिनीला करमत नव्हतं तिची काळजी वाटतच होती. बाळामुळे घर भरल्यासारखं वाटत होतं ते रिकामं झालं होतं.

यामिनी कामिनीला पत्र पाठवायची अग इथे खूप गाई, म्हशी आहेत दूध खूप आहे ग साय खूप जाड येते. मला तुझी खूप आठवण येते ग. आपण किती भांडत होतो सायीसाठी. मला पण खावी वाटत नाही ग. तु ये इथे तुला खूप साय खाऊ घालीन पण खेडेगाव आहे तु राहशील न इथे. माझं पिलू तर दुधाचा मोठा तांब्या तोंडाला लावतो, त्याला खूप दूध आवडते. असं ती पत्रातून कामिनीला सांगत असे. वाटायचं खूप छान चाललंय समाधान वाटत होतं.

एक दिवस परिचयाच्या व्यक्तीचा फोन माधवरावाना येतो, तुमच्या मुलीला मारलं आहे सासरच्या लोकांनी, अन तुम्ही लगेच निघून या. त्यांचा हातापायातलं बळच गेलं. त्यांना काय करावं सुचेना. काही जणांनी गाडी ठरवून लगेच निघण्याचा निर्णय घेतला. कामिनीला सांगण्यात आलं की तिची तब्येत ठीक नाही आपल्याला बघण्यासाठी जायचं. कामिनी घाबरली तिच्याही अंगातलं आवसान गेलं. रात्री ३ वाजता सगळेच निघाले. गावात गेल्यावर कामिनीला कळले ती जग सोडून गेली, ती तिथे गेल्यावर तिच्या जवळ गेलीच नाही ती व तिचा दादा त्याला मारण्यासाठी गेले कारण आम्ही आमच्या बहिणीला असं पाहू शकत नाही यालाही इथेच संपवायचं यानीच मारलं पण सर्वांनी अडवलं म्हणून तो कदाचित वाचला, नाही तर त्याचं दिवशी तो ही गेला असता. जड पावलानी तिच्या जवळ जाताच तिचा तो शांत चेहरा खूप अस्वस्थ करून जात होता. काहीच करू शकत नाहीत याचं दुःख कायम सलत राहील. नंतर कोर्टात केस झाली पण काही दिवस शिक्षा झाली. त्यातून त्याची सुटका झाली. नंतर आजूबाजूंच्या लोकांकडून कळले की तिला चहा मधून विष देऊन मारण्यात आलं. लेकराच्या वाढदिवसाचं आनंदाने आमंत्रण द्यायला गेली होती अन आली की चहा पिण्यासाठी आग्रह करून तिला मारण्यात आलं. खूप भयावह आहे. कामिनी नंतर कित्येक वर्ष रात्री घाबरून उठायची. माधवरावाना आपलीच चुक झाली तिथे देऊन, म्हणून ते खचून गेले होते. १० महिन्याचं बाळाला पोरक करून गेली ते तळतळून रडत होतं. बाळाला आई पासून तोडण्याचं दुष्कर्म त्यानं केलं होतं. नंतर माधवरावानी मूल कुठे आहे चौकशी केली पण काहीच कळलं नाही. सासूने त्याला संभाळलं आन आईच्या सगळ्या आठवणी पुसून टाकल्या. एक स्त्रीच दुसऱ्या स्त्रीचं सर्वस्व हिरवून घेते संपवते. हे खूप विदारक सत्य आहे. आणि अशा घटना वारंवार आपल्याला पेपर मधून, बातम्यामधून ऐकवयास मिळतात, चार दिवस सगळीकडे चर्चा होती, मग बातम्या येणं बंद होतात, सर्व काही पैसे देऊन जिकडे-तिकडे केल्या जाते, आता महिलांच्या कायद्यात खूप सुधारणा केल्याचे सरकार सांगते पण महिलांवरील अत्याचार वाढतच आहे याला सर्व समाजच जवाबदार आहे, ही शोकांतिका कधी थांबणार देवचं जाणो....!

***

गाडी नंबर १७६०चा धमाकेदार टीझर प्रेक्षकांच्या भेटीला

ज्योतिर्मय साहित्य

मराठी चित्रपटसृष्टीत धमाकेदार रहस्य आणि विनोदाची मेजवानी घेऊन येणाऱ्या ‘गाडी नंबर १७६०’ या चित्रपटाचा बहुप्रतीक्षित टीझर प्रेक्षकांच्या भेटीला आला आहे. टीझर पाहून एकच प्रश्न सगळ्यांना पडला आहे, तो म्हणजे बॅग कुठे आहे? टीझरमध्ये एका काळ्या बॅगेभोवती फिरणारी गोष्ट उलगडताना दिसतेय. सुरुवातीलाच दाखवलेली पैशांनी भरलेली बॅग गायब होते आणि तिथून सुरू होतो रहस्याने भरलेला व विनोदाने सजलेला प्रवास. या बॅगेच्या शोधात अनेक जण एकमेकांवर संशय घेताना, गोंधळात अडकताना दिसत आहेत. त्यामुळे एकीकडे रहस्य वाढतेय, तर दुसरीकडे संवाद आणि प्रसंगांमधून विनोदही प्रेक्षकांना खिळवून ठेवतोय. ही बॅग नेमकी कुठे गेली, हे ४ जुलैला चित्रपटगृहात पाहायला मिळेल.

या चित्रपटात प्रथमेश परब, शुभंकर तावडे, प्रियदर्शिनी इंदलकर, सुहास जोशी, प्रसाद खांडेकर, श्रीकांत यादव आणि शशांक शेंडे यांसारखे उत्तम कलाकार पाहायला मिळणार असून प्रत्येक पात्राकडे एक गूढ बाजू आहे आणि ती पडद्यावर उलगडताना या कलाकारांचा अभिनय चित्रपटाला अधिकच मनोरंजक बनवतो.

दिग्दर्शक योगिराज संजय गायकवाड म्हणतात, ‘‘ ‘गाडी नंबर १७६०’ चित्रपटात प्रेक्षकांना एक मजेशीर गोंधळ पाहायला मिळणार आहे, जो प्रेक्षकांना खिळवून ठेवेल. प्रत्येक वळणावर एक नवा ट्विस्ट पाहायला मिळेल. ही विनोदी रहस्यमय कथा प्रेक्षकांचे नक्कीच मनोरंजन करेल. टीझरला प्रेक्षकांचा प्रतिसाद पाहून चित्रपटाला ही असाच प्रतिसाद मिळेल अशी आशा करतो.’’

निर्माते कैलाश सोराडी म्हणतात, ‘‘मराठी प्रेक्षकांसाठी कॉमेडी, मिस्ट्री, ड्रामा, सस्पेन्स असा मनोरंजनाचे पॅकेज असलेला ‘गाडी नंबर १७६०’ चित्रपट घेऊन आलो आहोत. चित्रपटाला एकापेक्षाएक उत्तम कलाकार लाभल्यामुळे चित्रपटाची कथा यांच्या अभिनयाने अजूनच रंगली आहे. या चित्रपटाने प्रेक्षकांचे भरभरून मनोरंजन होईल, याची मला खात्री आहे.’’

तन्वी फिल्म्स प्रस्तुत या चित्रपटाचे निर्माते कैलाश सोराडी आणि विमला सोराडी आहेत, तर लेखन आणि दिग्दर्शनाची धुरा योगिराज संजय गायकवाड यांनी सांभाळली आहे. येत्या ४ जुलै रोजी हा चित्रपट प्रदर्शित होणार आहे.

गडकिल्ल्यांची जोपासना सरकारने करावी

रमेश कृष्णराव लांजेवार
नागपूर

छत्रपती शिवाजी महाराजांचा राज्याभिषेक ६ जून १६७४ ला झाला.त्या निमित्ताने दरवर्षी ६ जूनला शिवराज्याभिषेक सोहळा मोठ्या उत्साहाने साजरा करण्यात येतो.छत्रपती शिवाजी महाराजांचा ३५१ वा राज्याभिषेक सोहळ्याच्या निमित्ताने राजकीय पुढाऱ्यांनी काही तरी शिकवन घेतली पाहिजे. आज महाराष्ट्राच्या गौरवशाली इतिहासाचे सर्वेसर्वा म्हणजे छत्रपती शिवाजी महाराजच. राज्याभिषेक सोहळ्याच्या निमित्ताने राज्यात वाढता अत्याचार,भ्रष्टाचार, महागाई, बेरोजगारी,गरीबी यावर अंकुश लावण्यासाठी सरकारने सर्वोतोपरी प्रयत्न केले पाहिजे.त्याचबरोबर शिवरायांचे ब्रिदवाक्य लक्षात ठेवले पाहिजे ते म्हणजे ‘‘भुकेलेल्यांना अन्न व प्रजेची सेवा‘‘ यापध्दतीने सरकारची वाटचाल असायला पाहिजे.यातुनच आपल्याला शिवाजी महाराजांचे खरे दर्शन घडुन येईल. शिवरायांचे स्वप्न साकार करण्यासाठी सरकारने संपूर्ण गडकिल्ल्यांची जोपासना करावी. महाराजांनी रयतेच्या जीवांसाठी मोगलांशी दोन-दोन हात केले तेव्हाच हिंदवी स्वराज्याची स्थापना झाली.त्यामुळे सरकारने व राजकीय पुढाऱ्यांनी शिवाजी महाराजांचे आदर्श सामोरं ठेवुन जनतेच्या सुख-दुःखात सहभागी व्हायला पाहिजे. १९ फेब्रुवारी १६३० साली शिवाजी महाराजांचा जन्म झाला.त्यामुळे दरवर्षी शिवजयंती १९ फेब्रुवारीला साजरी केली जाते. त्याचप्रमाणे इतर संभाव्य तारखांमध्ये ६ एप्रिल १६२७ (वैशाख शुद्ध तृतीया) ही सुद्धा जन्म तारीख मानली जाते. त्यानुसार महाराष्ट्राबाहेर अनेक लोक शिवजयंतीचा दिवस म्हणून वैशाख शुद्ध तृतीया हा दिवस मानतात.महाराष्ट्रात शिवजयंतीच्या तारखेला महत्व नसुन त्यांचे कर्तुत्व,त्यांचा त्याग,रयतेची जबाबदारी आणि लाखोंनी सैन्य घेऊन चढाई करणाऱ्या मोगल साम्राज्याचा अंत करणे हे महत्वाचे होते. ज्याप्रमाणे शिवजयंती घराघरात साजरी केली जाते त्याचप्रमाणे ‘‘राज्याभिषेक सोहळा‘‘घराघरात साजरा व्हायला पाहिजे. शिवाजी महाराजांची जन्मतारीख किंवा राज्याभिषेकची तारीख याला महत्व न देता शिवाजी महाराज आपल्या अंतःकरणात व हृदयात कसे बसेल याकडे सर्वांनीच लक्ष देण्याची गरज आहे.आजच्या परीस्थितीत शिवाजी महाराजांचे आचरन अंगीकारतांना जनतेच्या सेवेला व समस्यांना महत्व देण्याची गरज आहे.यातच आपल्याला खरा श्री छत्रपती शिवाजी महाराजांचा राज्याभिषेक सोहळा दिसून येईल. शिवाजी महाराजांइतकी सेवा कोणीही करू शकत नाही.परंतु खासकरून राज्यकर्ते व राजकीय पुढाऱ्यांना मी सांगू इच्छितो की जनतेच्या समस्या,भुकेलेल्यांना अन्न, रोजगार याकडे जरी लक्ष दिले तर शिवाजी महाराजांचे स्वप्न अवश्य साकार होईल असे मला वाटते.जोपर्यंत सुर्य-चंद्र, आकार-पाताळ आहे तोपर्यंत शिवाजी महाराजांचा जयजयकार घराघरात व सर्वांच्या हृदयात आपल्याला दिसुन येईल.मी तर म्हणेल की शिवजयंती किंवा राज्याभिषेक सोहळा रोज साजरा व्हावा आणि शिवाजी महाराजांचे गोडवे जनतेपर्यंत पोहचवावे. तेव्हाच भारतात एकच नाही तर लाख शिवाजी तयार होतील. कारण सर्वांनाच कल्पना आहे की एक मावळा हजार मोगलांवर भारी पडत असे तेव्हाच संपूर्ण गडकिल्ले शिवाजी महाराजांना जिंकता आले.कारण त्याकाळी मोगलांना प्रत्येक मावळा शिवाजी वाटत असे यामुळेच मोगल छत्रपती शिवाजी महाराजांपासुन भयभीत होते. शिवाजी महाराजांच्या पुण्यांयीनेच आज आपण ताठ मानाने,स्वाभिमानाने जगत आहोत व मोकळा श्वास घेत आहोत.शिवाजी महाराजांनी गनीमीकाव्याने मोगलायीचा व मोगल साम्राज्याचा अंत केला व हिंदवी स्वराज्याची स्थापना केली.त्यामुळे मोठ्या थाटात व उत्साहाने शिवराज्याभिषेक सोहळा साजरा केला जातो.याचा गर्व महाराष्ट्रासह संपूर्ण भारताला आहे.आज भारताची गौरव गाथा जी आपण ऐकतो व पहातो त्याचे संपूर्ण श्रेय शिवरायांनाच आहे.शिवाजी महाराज म्हणजे महाराष्ट्रासह संपूर्ण भारताची अबाध्य शक्ती आहे.शिवराज्याभिषेकच्या निमित्ताने शिवाजी महाराजांचे विचार समाजातील प्रत्येक व्यक्तीपर्यंत पोहचले पाहिजे. जानता राजा, रयतेचा राजा, हिंदवी स्वराज्याचे संस्थापक म्हणून जगभर ख्याती प्राप्त आहे.त्यामुळे केवळ महाराष्ट्रातच किंवा भारतातच नव्हे तर संपूर्ण जगभरात शिवाजी महाराजांचे नाव आदराने घेतले जाते.तत्वज्ञ, इतिहासकार शिवाजी महाराजांवर अभ्यास करण्यासाठी भारतात येतात.१९ फेब्रुवारी रोजी सुमारे १११ पेक्षा अधिक देशांमध्ये शिवाजी महाराजांची जयंती साजरी करण्यात येते.असे सांगण्यात येते की शिवाजी महाराजांकडे अनेक जातीवंत घोडे सुध्दा होते.कोणत्या घोड्यांचा वापर केव्हा करायचा हे त्यांना चांगलेच अवगत होते.शिवाजी महाराजांकडे मोती, विश्वास,तुरंगी, इंद्रायणी, गाजर, रणभीर, कृष्णा असे ७ घोडे होते.शिवाजी महाराजांनी हिंदवी स्वराज्याची स्थापना करतांना सुमारे ४०० गड किल्ले आपल्या अधिपत्याखाली आणले होते.काही गड त्यांनी स्वत: बांधले तर काही किल्ले लढाया करून जिंकले. महाराजांचा एक गडकिल्ला म्हणजे स्थापत्यशास्त्र, व्यवस्थापन आणि गनिमी काव्याचे प्रतिकच होते. त्यामुळे मी सरकारला आग्र करतो की महाराष्ट्रातील संपूर्ण गडकिल्ल्यांची देखरेख करून सुसज्जीत केले पाहिजे.यातुनच शिवरायांना खरा मानाचा मुजरा ठरेल. कारण गडकिल्ले महाराष्ट्राची आण-बाण-शान आहे. त्याचप्रमाणे महाराष्ट्रासह संपूर्ण भारतातील गडकिल्ले ही भारताची धरोहर आहे.कारण गडकिल्ल्यामुळेच शिवरायांच्या आठवणी पुन्हा-पुन्हा जागृत होतात व नवीन उर्जा निर्माण होते.गडकिल्ल्यांची सुरक्षा म्हणजे शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकाच्या निमित्ताने महाराजांना खरे अभिवादन व मानवंदना ठरेल.कारण शिवरायांनी मुठभर मावळ्यांच्या साक्षीने हिंदवी स्वराज्याची स्थापना केली व संपूर्ण किल्ले काबीज केले हा अभिमान महाराष्ट्रासह संपूर्ण भारताला आहे.त्यामुळे इतिहास जागृत ठेवण्यासाठी संपूर्ण किल्ले पर्यटनाच्या दृष्टीने व शिवरायांची आठवण या उद्देशाने किल्ल्यांची जोपासना करणे गरजेचे आहे.कारण शिवाजी महाराज रयतेचे राजा होतेच.परंतु त्यांच्यात दैवी शक्ती सुध्दा होती.आजही कुठल्याही गडकिल्ल्यांवर गेले तर ४ हजार फूट उंचीवर भर उन्हाळ्यात आपल्याला किल्ल्यावर स्वच्छ पाणी प्यायला मिळते.हा संपूर्ण शिवरायांचाच प्रताप आहे.असे सांगण्यात येते की वयाच्या १७ व्या वर्षी शिवरायांनी स्वत: डिझाईन करून रायगड किल्ला बांधल्याचे सांगण्यात येते.आई जगदंबेच्या आशीर्वादाने शिवाजी महाराजांनी आपले संपूर्ण काम फत्ते केले व मावळ्यांमध्ये उर्जा निर्माण करून मोगलांना भुईसपाट केले.अबझल खानासारख्या महाकाय शक्तीशाली सरदाराला गनीमीकाव्याने यमलोक पोहचवीले. अशाप्रकारे मोगलांच्या संपूर्ण सरदारांना एक-एक करून यमलोक पोहचवीण्याचे काम शिवरायांनी, त्यांच्या सरदारांनी आणि मावळ्यांनी केले.हा देश साधुसंतांचा,थोरमहात्म्यांचा, क्रांतीकारकांचा व हिंदवी स्वराज्याची स्थापना करणाऱ्या शिवरायांचा देश आहे.याची जोपासना महाराष्ट्र व केंद्र सरकारने करावी अशी मी आग्रहाची विनंती करतो.देशात वाढते अत्याचार रोखण्यासाठी, शेतकरी व कामगारांच्या समस्यांचे निवारण करण्यासाठी शिवरायांच्या तत्त्वांच्या अनुकरणाचा वापर करून केंद्र व राज्य सरकारने रयतेच्या सुरक्षेची जबाबदारी स्वीकारावी व महागाईच्या रूपात निर्माण झालेल्या मोगलांचा सर्वनाश करून रयतेला दिलासा द्यावा. यातच खरे शिवराज्याभिषेकाचे महत्त्व दिसून येईल.छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या १४ किल्यांना संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या शिक्षण, विज्ञान आणि सांस्कृतिक विभागाने म्हणजे युनेस्कोने आंतरराष्ट्रीय वारसास्थळ (वर्ल्ड हेरिटेज साईट) म्हणुन मान्यता दिली आहे.यामुळे जगात महाराष्ट्राची मान आणखी उंचावली आहे.६ जुन शिवराज्याभिषेक सोहळ्याच्या निमित्याने महाराष्ट्रातील प्रत्येक व्यक्तीने आरोग्याच्या दृष्टीकोनातून,वाढते प्रदूषण व बदलते हवामान लक्षात घेता पर्यावरणाला वाचविण्यासाठी आजच्या दिवसाला मोठ्या प्रमाणात वृक्षलागवड करण्याचा संकल्प सर्वांनीच करावा.यामुळे महाराष्ट्रात हिरवागार गालिचा निर्माण होईल व संपूर्ण गडकिल्ले हिरवेगार दिसतील.शिवरायांना माझा मानाचा मुजरा. जय शिवाजी.

हर हर महादेव.

हे जरनल संपादक व प्रकाशक संजय व्यापारी यांनी १०१, सी विंग, सिल्व्हर स्पेस सोसायटी, विशाल नगर, पिंपळे निलख, पुणे-४११००१ (महाराष्ट्र) येथून प्रकाशित केले. (पीआरबी कायद्यानुसार संपादकीय जबाबदारी यांची आहे.
या अंकात प्रसिद्ध झालेल्या प्रत्येक बातमी, लेख व जाहिरातींशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. सर्व वाद पुणे न्यायालयाच्या कक्षेत) E-mail-jyotirmaysahitya@gmail.com, Mob. 7743918559